

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ,
z.ú.**

Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ŠIKANA A JEJÍ PREVENCE NA ZŠ A MŠ HORNÍ STROPNICE

Autor práce: Pavel Juríček

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Kazbunda

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Pavel Juríček
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Prezenční
Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Šikana a její prevence na ZŠ a MŠ Horní Stropnice
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Bullying and Its Prevention at Primary School and Kindergarten Horní Stropnice

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): Mgr. Stanislav Kazbunda
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit výskyt šikany na ZŠ a MŠ Horní Stropnice z hlediska bezpečnostních rizik a na základě zjištěných informací navrhnout preventivní a intervenční opatření zaměřená na zvýšení bezpečnosti a ochrany žáků.

Student: Pavel Juríček	15.11.2024 datum	<i>Juríček</i> podpis
Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Kazbunda	26.11.2024 datum	<i>[Signature]</i> podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	2.12.2024 datum	<i>[Signature]</i> podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	10.12.2024 datum	<i>[Signature]</i> podpis
Rector: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	16.12.2024 datum	<i>[Signature]</i> podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Stanislavu Kazbundovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JURÍČEK, P. *Šikana a její prevence na ZŠ a MŠ Horní Stropnice: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 75 s. Vedoucí Bakalářské práce: Mgr. Stanislav Kazbunda.

Klíčová slova: šikana, prevence šikany, školní prostředí, bezpečnost žáků, právní ochrana dětí

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou šikany a její prevence na ZŠ a MŠ Horní Stropnice. Cílem práce je analyzovat výskyt šikany z hlediska bezpečnostních rizik a na základě zjištěných informací navrhnout preventivní a intervenční opatření zaměřená na zvýšení bezpečnosti a ochrany žáků. Teoretická část práce se věnuje definici šikany, jejím formám, příčinám a dopadům na školní prostředí. Dále jsou rozebrány právní aspekty šikany, možnosti jejího řešení a role školy i rodičů z hlediska odpovědnosti. Praktická část zahrnuje kvantitativní dotazníkové šetření mezi žáky a kvalitativní polostrukturované rozhovory s pedagogy ZŠ a MŠ Horní Stropnice. Cílem výzkumu bylo zjistit výskyt šikany, úroveň povědomí žáků o šikaně, jejich zkušenosti s tímto jevem a dostupnost možných řešení. Rozhovory poskytují lepší pochopení názorů pedagogů na šikanu a možné způsoby jejího řešení. Na základě výzkumu jsou v práci formulována doporučení pro zlepšení školních preventivních a intervenčních programů.

ABSTRACT

JURÍČEK, P. *Bullying and Its Prevention at Primary School and Kindergarten Horní Stropnice: Bachelor's Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 75 pgs. Supervisor: Mgr. Stanislav Kazbunda.

Key words: bullying, bullying prevention, school environment, student safety, legal protection of children

This bachelor's thesis addresses the issue of bullying and its prevention at the Primary School and Kindergarten in Horní Stropnice. The aim of the thesis is to analyze the occurrence of bullying in terms of safety risks and, based on the findings, propose preventive and intervention measures focused on increasing the safety and protection of students. The theoretical part of the thesis deals with the definition of bullying, its forms, causes, and impacts on the school environment. Additionally, the legal aspects of bullying, possible solutions, and the roles of the school and parents in terms of responsibility are discussed. The practical part includes a quantitative survey among students and qualitative semi-structured interviews with teachers from the Primary School and Kindergarten in Horní Stropnice. The goal of the research was to determine the prevalence of bullying, students awareness of bullying, their experiences with this phenomenon, and the availability of possible solutions. The interviews provide a better understanding of the teachers views on bullying and potential ways to address it. Based on the research, recommendations are formulated to improve the school's preventive and intervention programs.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Co je to šikana.....	11
2.1 Znaky šikany	13
2.2 Příčiny šikany	14
2.3 Následky šikany	15
3 Charakteristika účastníků šikany.....	16
3.1 Definice agresora.....	17
3.2 Definice oběti	17
3.3 Rodiče všech účastníků šikany	18
3.4 Nepřímý účastníci šikany	19
4 Šikana na školách.....	21
4.1 Typy agresivity a násilí ve školách.....	22
4.2 Zjištění šikany ve škole	24
5 Právní aspekty šikany.....	25
5.1 Šikana jako trestní čin	26
6 Právní způsoby řešení šikany	27
6.1 Šikana a splnění skutkové podstaty trestního činu	28
6.2 Trestní stíhání mladistvých.....	28
7 Stávající preventivní opatření	30
7.1 Školní program proti šikanování	31
8 Výzkumné šetření.....	32
8.1 Použité výzkumné metody	33
8.2 Dotazníkové šetření	35
8.3 Výsledky a vyhodnocení dotazníkového šetření	54
8.4 Vyhodnocení rozhovorů.....	56

9 Diskuze.....	59
Závěr	63
Seznam použitých zdrojů	65
Seznam tabulek a grafů	67
Seznam Příloh	68

Úvod

Tématem této práce je zjistit, jak je vnímaná šikana mezi studenty na ZŠ a MŠ Horní Stropnice. Jestli se již některý ze studentů stal svědkem, obětí či dokonce byl i sám agresorem. Bohužel v dnešní době internetu a sociálních sítí je zřejmé, že agresorů přibývá a využívají k tomu možnost být anonymní. Šikana se neděje jen na školní půdě, ale může být úplně kdekoli. Celkem častou šikanu již můžeme zažít i v rámci rodinného kruhu, ve sportovním kroužku či dokonce na letním táboře.

Velký problém je v tom, že následky šikany si člověk nese po celý život a je možné, že to potom i předává dále. Pokud oběti nikdo nepomůže se s tímto útokem vyrovnat, či nepozná, že se může někam obrátit pro pomoc, tak časem se z oběti stane agresor. Jelikož zjistí ze své minulosti, že to „jeho“ agresorovi prošlo. Proto je velmi důležité se zaměřit i na to, zda jsou všichni informováni kam se mohou obrátit pro případnou pomoc, a hlavně jim dodat odvahu tuto pomoc vyhledat. Pomoc oběti může úplně kdokoli, nejčastěji jsou to svědkové této události, kteří pak vyhledají nějakého odpovědného „dospěláka“.

Teoretická část bakalářské práce se věnuje definici a charakteristice šikany, popisu jejích aktérů a analýze výskytu šikany na školách, včetně dopadů na školní prostředí. Dále jsou rozebrány právní aspekty šikany, možnosti jejího řešení a role školy i rodičů z hlediska odpovědnosti. Závěrem jsou zhodnocena stávající preventivní opatření a jejich účinnost v boji proti šikaně.

V praktické části této práce budou stanoveny hypotézy a proveden výzkum. Výzkum se zaměří na znalost a výskyt šikany, její důsledky, vyhledání pomoci a povědomí o možných následcích. Na základě výsledků výzkumu budou hypotézy potvrzeny nebo vyvráceny. V samostatném závěru budou navržena vlastní řešení vycházející z provedené analýzy.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat výskyt šikany na ZŠ a MŠ Horní Stropnice z hlediska bezpečnostních rizik a na základě zjištěných informací navrhnout preventivní a intervenční opatření zaměřená na zvýšení bezpečnosti a ochrany žáků.

Šikana na základních školách je vážným problémem, který ovlivňuje nejen oběti a jejich psychický i fyzický vývoj, ale má i významné právní a bezpečnostní důsledky. Aby mohlo být zajištěno bezpečné prostředí pro žáky musí školy dodržovat platné právní normy a zavádět efektivní preventivní opatření.

Teoretická část práce se věnuje komplexnímu rozboru problematiky šikany. Nejprve se zaměřuje na definici šikany, její základní charakteristiku, typy a formy šikanózního chování, přičemž popisuje klíčové znaky, které odlišují šikanu od jiných konfliktů či nežádoucího chování. Dále je rozebrána charakteristika jednotlivých aktérů šikany, tedy agresorů, obětí a případných přihlížejících, s důrazem na jejich motivace, psychologické profily a sociální aspekty spojené s jejich chováním.

Další část je věnována šikaně na školách, kde je popsán výskyt šikany v prostředí základních škol, její specifické projevy a dopady na oběti, agresory i školní klima. Pozornost je věnována také právním aspektům šikany, zahrnujícím legislativní rámec v České republice. Práce se dále zabývá právními způsoby řešení šikany, přičemž se zaměřuje na možnosti, jako je podání trestního oznámení, využití orgánů sociálně-právní ochrany dětí a další právní nástroje.

Praktická část bakalářské práce bude realizována kombinací kvantitativního a kvalitativního výzkumu. První část se věnuje dotazníkovému šetření mezi žáky na této škole s cílem získat relevantní statistické údaje o výskytu šikany a aplikovaných preventivních opatřeních, proto bude dotazník přizpůsoben věkové kategorii dotazovaných. V druhé části budou provedeny polostrukturované rozhovory s pedagogickými pracovníky na ZŠ a MŠ Horní Stropnice. Cílem těchto rozhovorů je získat jejich názor na současné preventivní a intervenční opatření a jeho účinnost proti šikaně a jaké mají dostupné nástroje ke zlepšení této situace.

2 Co je to šikana

Naše společnost si zakládá na rovnosti ve skupinách či vztahu. Pokud, ale dojde k asymetrickému rozložení sil ve skupině či vztahu, kdy silnější začne zneužívat slabší a omezuje jeho projev či práva, lze tento projev označit jako šikanování.¹

Toto české označení šikany pochází z francouzského výrazu *chicané*, které používají Francouzi pro označení zlomyslného obtěžování, pronásledování, týrání či dokonce obtěžování. Definici šikany lze zjistit i ve slovníku cizích slov, že jde o pronásledování, zbytečné obtěžování vedoucí až k obviňování a následnému neopodstatněnému trestání. Z právního hlediska je možné šikanování označit jako úmyslné jednání proti jiné osobě a je mířeno na zničení její lidské důstojnosti.²

Šikanování je snad úplně všude a postihuje všechny věkové kategorie i společenské skupiny. Může se objevit doma mezi sourozenci, ve škole mezi spolužáky, venku na hřišti mezi skupinkami vrstevníků nebo dokonce i na pracovišti mezi kolegy, a například i mezi seniory v domovech důchodců i jiných institucí. Šikanování je velmi nebezpečné a může se opravdu vyskytnout kdekoli.³

Šikana patří mezi formy patologického mezilidského soužití. Můžeme ji charakterizovat jako chování asociální. Je to forma agresivního násilí ve skupině. Může způsobovat tzv. psychotraumatizaci ve skupině, která je jednou z forem syndromu CAN (Child Abuse and Neglect).⁴

Šikanu můžeme označit jako typ agrese (násilí), která je způsobena někomu slabšímu a bezbrannému (oběť). Tedy za šikanu považujeme záměrné a nevyprovokované použití síly na slabšího jedince (či skupinu) s cílem způsobit bolest fyzickou či psychickou nebo emocionální a to opakovaně.

V současné době se nejvíce mluví o šikaně mezi spolužáky na území školy, ale i mimo ni. Spousta pedagogů podceňují rozsah šikanování na jejich škole. Z toho

---

¹ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, s.17, ISBN 80-7178-513-X.

² VANÍČKOVÁ, Eva. *Cesta za poznáním šikany, šikanování mezi dětmi*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí, 2002, s.3, ISBN 80-238-9448-X.

³ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, s.19, ISBN 80-7178-513-X.

⁴ BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003, s.31-35, ISBN 80-86642-089.

důvodu dokonce i samy nevědomky dávají podněty pro šikanování agresorům svým nevhodným chováním, např. jedince (oběť) před celou třídou zesměšní, dávají jasně najevo svoje pocity vůči jedinci (oběť nemá ho v lásce apod.) či použití ironického jednání s jedincem (obětí).⁵

Ke školní šikaně většinou dochází někde v ústraní, kam tak často nechodí pedagog. Proto učitelé nemají takový přehled o možném výskytu šikany na své škole. Ale nejčastěji dochází k šikaně ve třídě, kde agresor má tzv. publikum. Ostatní většinou jen přihlížejí a bojí se zasáhnout, aby se sami nestali obětí útoku. Ale většina se tímto projevem baví, protože obětí je jedinec, který není moc oblíbený i u ostatních spolužáku ve třídě.⁶

Hlavní problém školní šikany spočívá v tom, že ji ostatní jedinci považují za normální chování, co je součástí tohoto kolektivu a neuvědomují si možné následky tohoto agresivního chování. Šikana nekončí jen posměšky či pošťuchováním, ale může vést i k fyzickému útoku s vážným zraněním a v ojedinělých případech dokonce i k vraždě. Může mít i podobu dlouhodobého psychického týrání, které mohou vyústit v deprese, a ta vede až ke spáchání sebevraždy.⁷

---

⁵ HOLEČEK, Václav. *Agresivita šikany mezi dětmi*. Plzeň: Pedagogické centrum, 1997, s.22-23, ISBN 80-7020-004-9.

⁶ ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995, s.27, ISBN 80-7178-049-9.

⁷ FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009, s. 24, ISBN 978-80-249-1176.

2.1 Znaky šikany

Šikana je charakterizována několika typickými znaky, které ji odlišují od běžných konfliktů mezi vrstevníky. Mezi hlavní rysy šikany patří opakovanost útoků, kdy dochází k dlouhodobému fyzickému či psychickému ubližování, a záměrnost, kdy agresor vědomě ubližuje své oběti s cílem ji zastrašit, ponížit nebo jí způsobit újmu. Dalším klíčovým znakem je nerovnováha sil, kdy útočník využívá své fyzické převahy, sociálního postavení či psychické manipulace k dominanci nad obětí, která se není schopna účinně bránit.

Jakákoli definice šikany by měla být doplněna i o formy šikany a znaky šikany.

1. Jasně definovaný úmysl ublížit někomu jinému formou fyzickou, psychickou či emocionální – bití, nadávky, posměšky či dokonce vyloučení ze skupiny apod.
2. Agresorem (útočníkem) může být jedinec sám nebo celá skupina
3. Útoky jsou opakující a pravidelné, v některých případech se i stupňují
4. Samozřejmě vždy útočí silnější agresor na slabší oběť, ať už je tento nepoměr fyzický či je agresor podporován větší skupinou ostatních přihlížejících⁸

Šikana má mnoho spouštěčů, ale nejčastější příčinou šikanování je tlak kolektivu a tzv. vymezení svého postoje ve skupině. Samozřejmě nesmíme ani zapomenout na neodbytnou touhu po moci. Když jedinec je schopný ovládat druhé, uspokojuje své potřeby a přání. Ale nejvíce motivující k šikaně je zvýšení své prestiže (neboli postavení). Je to nástroj, jak o sobě agresor dává vědět svému okolí a zvyšuje si svou roli v kolektivu. Díky tomu vynikne. Má možnost se předvést před ostatními a stát se zajímavým. A v neposlední řadě je spouštěčem i touha po krutosti či něco ničit či devastovat.⁹

---

⁸ PERRY, Jean. *Čelíme šikanování*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 1997, dotisk, 2006, s.8, ISBN 80-86856-24-0.

⁹ HOLEČEK, Václav. *Agresivita šikany mezi dětmi*. Plzeň: Pedagogické centrum, 1997, s.24, ISBN 80-7020-004-9.

2.2 Příčiny šikany

Příčiny pro spuštění šikanování bývá hlavně sociální prostředí, ve kterém agresor žije. Velice to ovlivňuje jeho sociální rozvoj a podílí se na postoji k ostatním jedincům dané společnosti. Je tedy potřeba rozlišit všechny sociální aspekty, ve kterém dítě vyrůstá jako např. rodina, kultura, a jak je vychovááno, samozřejmě v neposlední řadě i vliv společnosti. Velký vliv na vnímání sociálního prostředí jedincem, je jeho osobnost a vnímání celého okolí.

Hlavní příčinou je celá společnost, která klade vysoké nároky na nekonečnou adaptaci. Ať už na změny ve škole nebo společenské změny. Častá absence pozitivních vzorů v médiích nebo dokonce i uzavírání se před rychlou změnou do virtuálního světa a sociálních sítí.

Nesmíme samozřejmě zapomínat i na samostatný vývoj jedince, kam patří genetické predispozice, samostatné těhotenství a vývoj plodu a v neposlední řadě i možné odchylky ve vývoji dítěte.

Vliv na možné spouštěče k šikaně má i rodina. Výchova se velmi podepisuje na identitě a sebe chápání dítěte. Pokud tedy dítě vyrůstá v rodině, kde již nějaký typ šikany či násilí je, přisvojí si toto chování jako normální a v budoucnu se stává sám agresorem.

Dalším aspektem a příčinou je společnost, ve které dítě vyrůstá. Pokud je vystavován negativnímu chování dospělých, jakou jsou otcové, kteří napadají matku, sourozenci, kteří odstrkují a ponižují svého bratra či sestru před ostatními apod. Má samozřejmě velký vliv na začlenění dítěte do společnosti mezi vrstevníky. Budou se potýkat s problémy, a proto si budou pozornost společnosti vynucovat pomocí šikanování na slabších dětech.¹⁰

---

¹⁰ VANÍČKOVÁ, Eva. *Cesta za poznáním šikany, šikanování mezi dětmi*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí, 2002, s.4, ISBN 80-238-9448-X.

2.3 Následky šikany

Následky šikany mohou být okamžité, dlouhodobé a traumatizující. Ovšem záleží na individualitě dané oběti a také rozhodujícím faktorem je, jakou má podporu ve svém okolí. Dalším rozhodujícím faktorem je také opora v rodině, či jak se zachová třídní kolektiv. V neposlední řadě i samostatná intenzita útoku agresora.

Okamžitým následkem šikany jsou fyzické znaky násilí jako modřiny po celém těle, poruchy spánku či změna chování (bázlivost a frustrace), rozbité osobní věci či poničené oblečení. Další projev je intelektuální, kdy se oběti zhoršují známky ve škole, nesoustředí se při vyučování a neplní své povinnosti do školy. Jistě nesmíme také opomenout i emocionální a sociální dopad šikany, kdy je oběť vyloučena z kolektivu a má snížené sebevědomí. Nedostává pozvánky na narozeniny ostatních spolužáků nebo je při hodině tělocviku do sportovních skupin vybrána jako poslední apod. Může to vyústit do bodu, kdy se sama oběť straní kolektivu a přestává důvěřovat ostatním, nejen během útoků šikany, ale i po skončení tohoto období.

Dlouhodobé následky šikany jsou mnohem horší a jsou spojeny s psychickou újmou oběti. Psychické následky si nese oběť po celý život. Někdy můžou vyústit až k úzkostem či depresím a v nejhorších případech dochází k sebevraždám. Z počátku se nemusí projevit během školní docházky, ale spouštěčem může být pak i následná možná šikana v zaměstnání.

Nesmíme opomenout i následky šikany, které působí na agresora. Pokud kolektiv už nebaví jeho manipulace a zastrašování, může být vyloučen z třídního prostředí. Samozřejmě mu hrozí i následky postihu od školního systému jako třídní důtka, zhoršená známka z chování či dokonce vyloučení ze školy. To ho poté může provázet i v budoucím životě, a může trpět depresi či úzkostmi. Má to i vliv na jeho budoucí chování ve společenském životě, kdy může ovlivnit jeho jednání a vyústit až ke spáchání trestného činu.¹¹

---

¹¹ FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009, s. 67-72, ISBN 978-80-249-1176.

3 Charakteristika účastníků šikany

Vztah mezi útočníkem a obětí v rámci šikany není vždy černobílý a může nabývat různých podob. Každý jedinec reaguje na šikanu odlišně, a proto nelze všechny oběti ani agresory zařadit do jedné univerzální kategorie. Různorodost těchto rolí ukazuje, že šikana je složitý fenomén, který nelze zjednodušit na pouhý vztah mezi útočníkem a napadeným, ale je třeba brát v úvahu širší souvislosti a individuální motivace jednotlivých účastníků.

V souvislosti s pojmem šikanování nejčastěji označuje dva druhy účastníků, tedy agresora a oběť, neboli útočníky a napadené. Toto označení je velmi jednotvárné, jelikož mezi útočníky i oběťmi existují specifické rozdíly. Bendl Stanislav rozlišuje hned několik kategorií útočníků i obětí:

- Pasivní oběť se charakterizuje jako emocionálně i fyzicky slabý jedinec, který si hledá nějaké přátele. Má nedostatek sebevědomí a neumí se bránit.
- Provokující oběť je typická tím, že sama schválně provokuje, pošklebuje se a posmívá se někomu jinému. Ovšem pokud je toto chování opláceno, hned si stěžuje, jelikož se neumí bránit.
- Účelové oběti se dobrovolně nechají šikanovat, aby zapadli do kolektivu. Jsou to tzv. „třídní šašci“, kteří prahnou po uznání a popularitě.
- Falešné oběti se vyznačují tím, že chtějí na sebe upozornit. Proto si na vše přehnaně stěžují, aby získali pozornost.
- Útočníci – oběti, jsou jedinci, kteří v jistých situacích jsou sami agresori a v jiných situacích jsou oběťmi.
- Útočníci jsou jedinci, kteří pronásledují jiné jedince (oběti) bez pádného důvodu. Většinou je k tomu vede to, že své vrstevníky převyšují fyzickou silou, sebedůvěrou či energií.
- Úzkostní útočníci jsou většinou jedinci, kteří mají nízké sebevědomí a formou šikanování si toto sebevědomí zvyšují.¹²

---

¹² BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003, s.41-42, ISBN 80-86642-08-9.

3.1 Definice agresora

Agresora neboli útočníka lze charakterizovat jako jedince s nízkým sebevědomím. Tito jedinci se vyznačují sníženou empatií a snahou ovládat a manipulovat se svým okolím. Jelikož se neumí vcítit do druhých, je pro ně šikanování snadné. Neuvědomují si možné následky svého chování. Ve většině případech jednají impulzivně a agresivně. Hlavně v situacích, kdy je ohrožené jejich postavení v kolektivu. Šikanování ostatních jedinců je nástrojem pro kontrolu a moc nad ostatními.¹³

Většinou agresori pocházejí s disfunkčních rodin, kde jsou sami svědkem negativního vlivu chování svých rodičů nebo dokonce se stávají obětí svých sourozenců, kteří je šikanují. Z pravidla se jim v rodině nedostává citové propojení, chybí jim rodinné zázemí a pocit bezpečí. Tuto frustraci si pak přenášejí a vybíjí na slabších jedincích v kolektivu, aby uspokojili svoji touhu po uznání a lásce.¹⁴

3.2 Definice oběti

Oběť šikany je jedinec, který se opakovaně setkává s agresivním chováním ze strany spolužáků či vrstevníků, a to v podobě fyzického napadání, slovního ponižování nebo psychického nátlaku. Charakteristickým rysem oběti bývá slabší sociální postavení ve skupině, které je často důsledkem nízkého sebevědomí, nejistoty či odlišnosti od ostatních. Agresori si své oběti vybírají cíleně, přičemž klíčovou roli hraje vnímaná zranitelnost a absence podpory ze strany okolí. Přestože existují určité typické znaky obětí, šikaně může čelit kdokoli bez ohledu na věk, vzhled či sociální zázemí.

---

¹³ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009, s.23, ISBN 978-80-247-2310-5.

¹⁴ BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003, s.44-45, ISBN 80-86642-08-9.

Nejčastějšími oběťmi útočníků bývají jedinci, kteří špatně zapadají do daného kolektivu. Vyčnívají svými fyzickými i emocionálními vlastnostmi, jako je například plachost, stydlivost a nejistota. Tyto jedinci jsou agresory přitahováni svým nejistým chováním a nízkým sebevědomím. Jedním ze znaků šikanovaných je nedostatek přátel ve svém okolí. To z nich dělá snadný cíl pro agresora, jelikož vycítí, že se tento jedinec nebude schopný bránit a nemá ve svém okolí žádnou oporu či pomoc.¹⁵

Jedním z hlavních důvodů, že se někdo stane obětí ve skupině je tzv. jinakost (jedinci, kteří se nějak odlišují). Šikanovaní jsou jedinci fyzicky, vzhledově či sociálně odlišní. Obětí se může stát opravdu kdokoli, ať už jedinec, který třeba dojíždí z jiného města, nebo nosí brýle, dobře se učí, má dobrý vztah s učiteli apod. Nelze přesně určit kdo odpovídá přesnému označení oběti.¹⁶

3.3 Rodiče všech účastníků šikany

Velký podíl na tom, zda se jedinec stane útočníkem či obětí má samozřejmě vliv rodiny, její výchova a zázemí, které jedinci poskytuje. Sami rodiče nemají ponětí, zda je jejich dítě účastníkem šikany, pokud mu to samo neřekne nebo jim to neoznámí pedagog či škola sama nezasáhne a tuto situaci neřeší i s rodiči účastníků.

Rodiče agresorů nemají vůbec ponětí o tom, že jejich dítě je účastníkem šikany, natož že je agresorem, který šikanuje slabší jedince. Pokud se to tedy dozvědí, řešení této situace je už v rukou školy. Někteří rodiče mohou dokonce reagovat na to, že jejich dítě agresor, dvěma způsoby. První reakcí rodičů je, že dítě sami potrestají fyzickým násilím, což může vést ještě k větší agresí. Tento trest si pak agresor vybije na slabším jedinci. Druhým způsobem reakce je, že rodiče své dítě obhajují a vůči škole se chovají arogantně a nemají pocit, že by tento přestupek měli řešit. Tím se sami můžou dostat do role tzv. nepřímého účastníka šikany. Toto chování pak agresora může vést k tomu, že se chová správně a bude v tom nadále pokračovat.

---

¹⁵ ČERNÁ, A., DĚDKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, H., ŠEVČÍKOVÁ, A., ŠMAHEL, D. *Kyberšikana, průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013, s.61, ISBN 978-80-247-4577-0.

¹⁶ BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003, s.47, ISBN 80-86642-08-9.

Rodiče obětí se naopak o šikaně dozvídají mnohem dříve než rodiče agresorů. Většinou si sami všimnou jiného chování svého dítěte, nebo jim samo dítě řekne s čím se ve škole setkává. Bohužel mnohdy ani nezasáhnout. Ať už je to z důvodu toho, že je samo dítě o to žádá anebo z důvodu toho, že nevěří školnímu systému. Někdy utvrdí i dítě v tom, aby se agresorovi nebránilo. Jindy jsou rodiče tak bezradní z nemožnosti řešení této situace, že obviní své dítě z toho, že si za vše může samo a má si to samo i vyřešit. Takže oběť je v bezvýchodné situaci, jelikož nemá zastání a podporu od své rodiny.¹⁷

3.4 Nepřímý účastníci šikany

Mezi nepřímé účastníky šikany patří tzv. pozorovatelé neboli třídní kolektiv. Jsou to ostatní žáci, kteří o šikaně ve svém kolektivu ví, ale aktivně se jí nezúčastňují. Ale nejdůležitější je jejich reakce na šikanu.¹⁸

Třídní kolektiv ví, že šikana je něco velmi špatného až nemorálního, ale zároveň je to přitahuje a sledují agresora, jak útočí na slabšího jedince. Již z historického hlediska se lidé chodili dívat na popraviště a sledovali, jak je někdo mučen či dokonce zabit. Zjevné je, že pokud tato situace přetrvává již několik týdnů či měsíců, má to vliv na celkové chování kolektivu.¹⁹

Někteří jedinci se sami začínají přidávat na stranu agresora svým pasivním přístupem, třeba posměšky na slabšího jedince či podporou moci agresora. Může to však vyústit až k aktivnímu přístupu, kdy se již sami zapojují do šikanování. Na druhé straně jsou tu i tací jedinci, kteří mají dobré morální citění a snaží se oběť bránit před agresorem. Jsou schopní mu nabídnout pomoc a tuto situaci nahlásí pedagogovi. Tímto pomůžou k označení agresora a vyřešení šikany ve svém kolektivu.²⁰

Mezi nepřímé účastníky šikany můžeme začlenit i samotné pedagogy. Občas svým jednáním nepřímo ovlivní agresora a prohloubí či dokonce nastartují šikanování

---

¹⁷ ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995, s.42-43, ISBN 80-7178-049-9.

¹⁸ MARTIN, Michael, WALTMAN-GREENWOOD, Cynthia. *Jak řešit problémy dětí se školou: lexikon pro rodiče*. Praha: Portál, 1997, s.248, ISBN 80-7178-125-8.

¹⁹ ŘÍČAN, Pavel, JÁNOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010, s.63-65, ISBN 978-80-247-2991-6.

²⁰ ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995, s.85-94, ISBN 80-7178-049-9.

v kolektivu. Jelikož umožní volný zasedací pořádek, který poté umožní slabé jedince vyloučit z kolektivu, nebo svojí nepozorností během vyučování či přestávek, kdy si nevšimnou náznakům šikany. Jindy přispějí i svou neschopností včas zasáhnout, která mnohdy vyústí k následkům fyzického napadení. Jsou i tací pedagogové, kteří šikanu záměrně ignorují z obav vlastního selhání.²¹

---

²¹ ŘÍČAN, Pavel, JÁNOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010, s.66-67, ISBN 978-80-247-2991-6.

4 Šikana na školách

V dnešní době šikana patří mezi nejzávažnější negativní projevy na školách. Samotné násilí na školách je světovým problémem. O šikaně na školách začaly vědecké diskuse až v roce 1969 ve Skandinávii, kde se poprvé s tímto tématem začali zabývat. Poději koncem osmdesátých let 20. století byly uveřejněny i výzkumy z celého světa např. USA, Japonsko, Austrálie nebo Velká Británie. Důvodem k tomuto šetření byly zvyšující se nárůsty případů šikany, agrese či jiného násilí a samozřejmě byl alarmující i klesající věk agresorů.²²

Šikanování se dá chápat i jako patologické chování, které narušuje školní pravidla a někdy může vést i ke spáchání trestného činu. Toto chápání je nejběžnější, pro jednoduché pochopení situace je však nezbytné. Jelikož hlavním rysem šikany na škole je:

„Jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci.“²³

Násilné způsoby šikanování lze snadno rozpoznat a málokoho se to nedotklo osobně, proto je každý schopný tuto situaci označit nebo pochopit. Největší problém je, že se tyto situace odehrávají bez přítomnosti pedagoga. Jenže ne vždy se jedná o šikanování ve formě násilí. Další formy lze špatně identifikovat, jelikož se mohou projevovat formou čechrání vlasů, kanadské žertíky či „přátelské“ vtipy na úkor spolužáka, ponižující přezdívka nebo výsměch při neúspěchu apod. Tyto nenápadné signály by se neměli přehlížet a je důležité sledovat, jak na tyto podněty reaguje zasažený žák (oběť).

Další identifikací šikany je vazba mezi agresorem a obětí. Jinak se dá označit jako skrytí vlastního strachu a využití strachu někoho jiného. Tento princip potom rozděluje kolektiv žáků na „silné“ a „slabé“. Silní jedinci zneužívají slabé jedince, aby zamaskovali svůj strach. Tedy silní jedinci se před kolektivem předvedou, aby zakryli své slabosti. A slabí jedinci jsou tak vystrašení, že ukážou svoje slabosti, které se snažili zakrýt. Díky tomu vzniká trvalá vazba mezi oběma skupinami a vzájemná

---

²² ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995, s.18, ISBN 80-7178-049-9.

²³ KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách, příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 2000, s.20, ISBN 80-7178-409-5.

potřeba. Agresoři tento vztah využívají k pocitu nadřazenosti a moci. Začíná se projevovat nutkání agrese stupňovat, aby si udržel své postavení na využívání strachu oběti. Stává se na oběti závislý, dokud se mu násilí nevymkne kontrole a tzv. se provalí.²⁴

4.1 Typy agresivity a násilí ve školách

Agresi můžeme definovat jako formu chování, jejímž účelem je někomu ublížit či ho poškodit. Definice podle Tedeschiho a Felsonova je agrese jako donucovací prostředek.²⁵ Toto agresivní jednání je provedeno s úmyslem ublížit oběti nebo ji přimět k tomu, aby vyhověla je potřebám. Nemusí se vždy jednat o agresi fyzickou, ale také psychickou či emocionální např. zastrašování, zesměšňování či výhrůžky.²⁶

Nejčastější rozlišování typů agrese je instrumentální a emocionální. Instrumentální agrese slouží k dosažení jasně definovaného cíle agresora, za pomoci předem připraveného plánu. Pokud dojde ke zranění nebo ublížení nějaké osobě, je to pouze vedlejší záměr. Na druhé straně emocionální agrese (zlostná, hněvivá, afektivní) je doprovázená silnými negativními pocity, jako je hněv či zlost, ale nevyužívá se jako prostředek nýbrž je sama o sobě cílem.

Berkowitz rozlišuje tyto agrese jiným způsobem. Dle Berkowitze instrumentální agrese je vědomě kontrolovaná. Agresor si je vědom všech rizik a přemýšlí nad možnými důsledky. Druhá agrese emocionální je impulzivní a bere jí jako spontánní vzplanutí negativních emocí s následným agresivním jednáním.²⁷

---

²⁴ KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách, příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 2000, s.21-26, ISBN 80-7178-409-5.

²⁵ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislost*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998, s.12, ISBN 80-902614-18.

²⁶ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislost*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998, s.12, ISBN 80-902614-18.

²⁷ BERKOWITZ, Leonard. *Aggression: Its Causes, Consequences and Control*. New York: McGraw-Hill, 1993, s 24-25 ISBN 0-07-004874-6..

Jednou ze starších klasifikací agrese je od Moyera, který formuloval sedm typů agresí na základě fyziologických zdrojů.²⁸ I přesto, že se jedná o studium chování zvířat, stala se velmi užitečnou pro porozumění lidské agrese.

1. Predátorská agrese je útočná agrese vůči slabší kořisti. To můžeme aplikovat na situaci, kdy se silný jedinec snaží zmocnit slabšího jedince (využít ve svůj prospěch)
2. Agrese mezi samci, slouží k nastolení hierarchie ve skupině. To můžeme aplikovat na situaci, kdy si silný jedinec upevňuje svoje postavení ve skupině na úkor slabších jedinců.
3. Agrese vyvolaná strachem je vyvolaná v důsledku zahrnutí jedince do kouta bez možnosti úniku či obrany. To můžeme aplikovat na situaci, kdy jedinec neví jak má řešit svoji situaci a jeho chování se stane nebezpečným.
4. Dráždivá agrese je způsobena negativními vlivy nebo emocemi, a proto donutí jedince jednat jinak než normálně. Může se jednat třeba o vyčerpání, frustraci či deprese apod.
5. Mateřská agrese je charakterizována ochrannými pudy matky. To můžeme aplikovat na situaci, převážně u dívek, kdy se jim mění hormony a mají tendenci ochraňovat slabší jedince.
6. Sexuální agrese je klasifikovaná jako hormonální, kdy agresor dokazuje kolektivu svoji vyspělost a posměšky ubližuje méně vyspělým jedincům.
7. Agrese jako obrana teritoria je branná, jako vymezení působení agresora ve skupině.²⁹

---

²⁸ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislost*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998, s.10-11, ISBN 80-902614-18.

²⁹ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislost*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998, s.10-11, ISBN 80-902614-18.

4.2 Zjištění šikany ve škole

Šikanování ve škole se nejvíce vyskytuje ve školní třídě. Lze ji nazvat jako „vnitrotřídní šikana“. Je to jeden z nejnebezpečnějších typů šikany, protože je zde dlouhodobý psychický či dokonce fyzický nátlak na oběť. Má vliv i na vztahy v třídním kolektivu. Tento typ šikany, můžeme pozorovat přímo při vyučování. Pedagog tyto projevy šikany při vyučování může zlehčovat. Může se jednat o drobné posměšky, naschvály či urážky. Může to považovat za lehkou nekázeň ve třídě. Oběť však ví, že se bude šikana stupňovat, až pedagog nebude na blízku. Šikana se ve třídě projeví v plné síle za účasti jednoho či více agresorů. Agresori mohou šikanovat jedince, nebo dokonce i skupinu jedinců. K agresorovi se může přidat i více jedinců z třídního kolektivu, a díky tomu nátlak na oběť může vést až k nebezpečnému vyústění k ublížení na zdraví či životě oběti.³⁰

Odhalení šikany ve škole je jedním z nejtěžších úkolů pedagoga. Jsou učitelé, kteří vnímají určité signály projevů šikany ve třídním kolektivu a jsou sami schopni to začít řešit, ale nejčastěji se setkáváme s náhodným oznámením. Zde zasahuje i rodič oběti, který sám nahlásí učiteli nebo škole své podezření, že jeho dítě je obětí šikany. Dalším zjištěním probíhající šikany ve třídě, je samotné zjištění učitelem, který se stane sám svědkem útoku šikany. A v neposlední řadě i možné anonymní oznámení někoho ze třídního kolektivu případně kamaráda oběti. Všechny tyto oznámení je nutné prověřit.³¹

---

³⁰ ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ P. *Jak na šikanu*. Praha, 2010, s. 24-25, ISBN 978-80-247-2991-6.

³¹ KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách, příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 2000, s.89, ISBN 80-7178-409-5.

5 Právní aspekty šikany

Z právního hlediska je pojem šikana používán pro úmyslné jednání proti jiné osobě a směřuje útok na její důstojnost, ať už slovními útoky, fyzickým násilím nebo výhružkou k napadení. Důležitým aspektem je, že je tento útok úmyslný.³²

Šikana je brána jako nebezpečný sociálně patologický jev. Jedná se zejména o omezování osobní svobody, ponižování lidské důstojnosti, ublížení na zdraví až zničení či krádež majetku. Je to složitý komplex, který zasahuje do více odvětví trestních činů a svými důsledky zasahuje do více právních odvětví.³³

V našem právním systému přesnou definici šikany nenajdeme, naštěstí Ministerstvo školství definuje šikanu takto:

„Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrášovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci nebo skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.“³⁴

---

³² Společenství proti šikaně – Právní hlediska šikany [online], [cit.1.10.2002] Dostupné z https://www.sikana.org/clanky_soubory/sikana.html.

³³ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, s.213, ISBN 80-7178-513-X.

³⁴ Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 28275/2000-22, [online], [cit. 1.1.2000] Dostupné z https://msmt.gov.cz/file/9644_1_2/.

5.1 Šikana jako trestní čin

Aby šikana naplnila podstatu trestného činu, musí být splněny dvě podmínky trestní odpovědnosti. Těmito podmínky je naplnění stránky materiální a formální. Materiální podmínka je splněna, pokud se agresor dopustil jednání, které splňuje znaky spáchání trestné činu, tak jak jsou vymezené v trestním zákoně. Dále je nutné, aby jednání agresora bylo klasifikované jako skutková podstata trestného činu. Formální podmínka je splněna, pokud se prokáže agresorovo útok jako úmyslný a nebezpečnost útoku vůči společnosti je uvedena v zákoně. U trestních činů, jejichž spáchání bylo provedeno v rámci šikany, lze předpokládat splnění obou podmínek.

Dále musíme rozlišovat i to, zda agresor jednal s úmyslem přímým nebo nepřímým. Přímým úmyslem je myšleno to, že agresor chtěl svým jednáním způsobit trestný čin a byl si vědom toho skutku. Agresor vědomě a úmyslně chce způsobit oběti újmu, má přímý úmysl poškodit oběť (například: agresor, který fyzicky napadá jiného žáka, protože si přeje způsobit mu bolest nebo strach). Nepřímý úmysl znamená, že agresor nejedná s cílem přímo způsobit škodu, ale je si vědom toho, že jeho chování pravděpodobně povede k negativním důsledkům pro oběť. Agresor nejedná přímo s úmyslem ublížit, ale ví, že jeho jednání může oběť poškodit, a přesto pokračuje. Tato forma úmyslu se považuje za přijetí rizika, že činy povedou k nežádoucím následkům (například. Dítě, které neustále zesměšňuje jiné dítě nebo mu dává vtipy, které mohou oběť zranit, i když nepředpokládá, že by to vedlo k vážnému poškození, ale je si vědom, že oběť to může trápit a poškodit).³⁵

---

³⁵ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, s.214, ISBN 80-7178-513-X.

6 Právní způsoby řešení šikany

Šikana je závažný problém, který má dalekosáhlé dopady na oběti i celé školní prostředí. Její právní řešení zahrnuje různé oblasti práva, které se zaměřují na ochranu osobnosti, prevenci a postih agresorů. V rámci právního rámce existují jak trestněprávní, tak civilní prostředky, které umožňují účinně reagovat na různé formy šikany, včetně fyzických útoků, psychického nátlaku či kyberšikany. Tato právní opatření hrají klíčovou roli v prevenci šikany a zajištění bezpečí pro všechny účastníky školního života.

Řešení šikany z právního hlediska je problematické. Právní nástroje na zastavení agresora záleží na tom, co svým šikanován způsobí oběti. Největším problémem je, že šikana je prováděna dětmi na dětech. Agresoři mnohdy nejsou pro svůj nízký věk trestně či občanskoprávně odpovědní.

Existují tři stupně, jak postupovat při řešení šikany:

1. Prvotním řešením šikany je na území školy. Právní řád stanoví školám povinnost zajišťovat preventivní a aktivní ochranu při šikaně. Škola i pedagogové ve většině případů výskyt šikany popírají a snaží se tak zbavit zodpovědnosti. Dohled nad školou z pohledu státu vykonává Česká školní inspekce, je umožněn i dohled rodičů formou školní rady a v neposlední řadě má dohled na chod školy i zřizovatel, což je obec nebo kraj.
2. Pokud chování agresora vyústí v trestní stíhání, kvůli spáchání trestního činu (vydírání, ublížení na zdraví či krádeže apod.), je oběť v postavení poškozeného s procesními právy trestního řízení (právo na náhradu škody apod.). Ve většině případů, ale k trestnímu stíhání nedojde z důvodu nízkého věku pachatele.
3. Pokud dojde ke způsobení materiální škody či morální újmě, lze využít možnost občanskoprávního řízení (žaloba za náhradu škody, žaloba na ochranu osobnosti).³⁶

---

³⁶ Společenství proti šikaně, vzdělávací programy proti šikaně - Právní hlediska šikany [online], [cit.1.10.2002]. Dostupné z https://www.sikana.org/clanky_soubory/sikana.html.

6.1 Šikana a splnění skutkové podstaty trestního činu

Při šikanování, dochází k páčání trestních činů zejména proti svobodě a lidské důstojnosti. Trestních činů, které agresor může spáchat při šikaně je mnoho. Zde jsou nejčastější trestné činy, které doprovází způsobená šikana.

- Trestní čin omezování osobní svobody, které se dopouští každý agresor při šikaně, pokud své oběti zavírá do jiných místností, svazuje či nutí zůstat na jednom místě.
- Trestní čin vydírání se naplňuje, pokud agresor nutí své oběti k úkonům pomocí násilí a pod pohrůzkou újmy.
- Trestní čin krádeže je naplněn, pokud agresor násilím sebere své oběti jeho majetek.
- Trestní čin ublížení na zdraví, jehož skutková podstata je splněna, pokud při šikaně agresor své oběti fyzicky ublíží a způsobí zdravotní újmu.³⁷

6.2 Trestní stíhání mladistvých

Potrestání agresora, za jeho činy není jednoduché. Musí splňovat podmínku věkové hranice 15 let, aby byl z právního hlediska potrestán, jelikož k trestní odpovědnosti u osob mladších 15 let nedochází. Odsouzení mladistvých (ve věkové kategorii 15-18 let) je upraveno v zákoně č. 218/2003 Sb.- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. U trestního stíhání mladistvého je doba trestu snížena na polovinu než u dospělého. Pokud je agresorovi méně jak 15 let, což je také možné, lze přistoupit na jiný postih, a to je umístění do výchovného ústavu. Toto opatření se používá až v krajním případě. Nejdříve škola vede pohovor s rodiči agresora, potom lze přidat i dohled nad agresorem a v poslední řadě je pak umístění do výchovného ústavu.³⁸

V tomto zákoně č. 218/2003 Sb.- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v § 93 může soud agresorovi uložit tyto opatření:

- Výchovnou povinnost
- Výchovné omezení

---

³⁷ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, s.215, ISBN 80-7178-513-X.

³⁸ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, s.215, ISBN 80-7178-513-X.

- Napomenutí s výstrahou
- Dohled probačního úředníka
- Zařazení do vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče
- Ochranou výchovu
- Ochranou léčbu³⁹

---

³⁹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 80, s. 4520–4563. [cit. § 93]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2003/218>.

7 Stávající preventivní opatření

Škola má odpovědnost chránit své žáky před případnou šikanou. Ředitelé škol zajišťují školní program proti šikanování. Tento program je nejúčinnější ochranou dětí před šikanou. Měl by obsahovat metody řešení a opatření zaměřená na nápravu šikanování. Každá škola si vytváří vlastní program v souladu se svým školním řádem.

V souladu s vytvářením preventivního programu proti šikanování by měla škola plnit tyto minimální požadavky:

- Ředitel školy by měl být obeznámen s metodikou a právní problematice šikanování. Základním předpokladem je vytvoření podmínek pro vyškoleného odborníka na řešení šikany a aby sám rozvíjel školní program proti šikanování.
- Každá škola by měla mít alespoň jednoho vyškoleného odborníka pro koordinaci a následné řešení šikany. Tento pracovník umí kvalifikovaně odhadnout stádium i typ šikany a následně rozhodnout, zda je škola tento problém schopna vyřešit sama nebo je potřeba se obrátit na odborníka.
- Škola spolupracuje s odbornými organizacemi jako jsou pedagogicko-psychologické poradny nebo střediska výchovné péče.
- Dále aktivně spolupracuje s rodiči. Ideální postup spolupráce je rodiče informovat o problémech šikany na třídních schůzkách, přes své webové stránky a případně kam se mohou obrátit, pokud by se šikanou setkali.
- Ve školním řádu je jasně vyznačen zákaz chování na bázi šikany a případné důsledky bojující proti tomuto chování.
- Ředitel školy dále nařídí svým pedagogům dohled nad žáky před vyučováním, o přestávkách na vytypovaných rizikových místech školy.
- Dále je potřeba mít předem daný plán na odborné vzdělání nejen odborníka v řešení šikany, ale i ostatních pedagogů.⁴⁰

---

⁴⁰ Věstník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, sešit 8, 2013, s.5, [online], [2013-09-25]. Dostupné z <https://msmt.gov.cz/dokumenty/vestnik-8-2013>.

7.1 Školní program proti šikanování

Vytvoření školního programu proti šikanování je pro některé školy velmi klíčové. Je to proces, který je dlouhodobý a trvalý a určují ho dva znaky – celoškolní rozměr a zaměření prevence na danou problematiku, tj. šikana. Proto aby škola účinně chránila děti proti šikaně, musí být zapojení všichni pedagogové. Obecná struktura školního programu má univerzální charakter, i když je směřována na prevenci a řešení šikany, a proto ji lze použít i na ostatní rizikové chování.⁴¹

Školní program proti šikanování by měl obsahovat 13 hlavních bodů:

1. Zmapování situace
2. Motivování pedagogů
3. Společné vzdělání a supervize
4. Realizační tým
5. Společný postup při řešení šikanování
6. Primární prevence ve třídách
7. Primární prevence ve výuce
8. Primární prevence i v mimoškolních programech
9. Ochranný režim
10. Spolupráce s rodiči
11. Školní poradenské služby
12. Spolupráce se specializovanými zařízeními
13. Vztahy a spolupráce se školami v okolí⁴²

---

⁴¹ Věstník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, sešit 8, 2013, s.5, [online], [2013-09-25]. Dostupné z <https://msmt.gov.cz/dokumenty/vestnik-8-2013>.

⁴² KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011, s. 256-258, ISBN 978-80-7367-871-5

8 Výzkumné šetření

Šikana ve školním prostředí představuje závažný sociálně-patologický jev, který může mít negativní dopady na psychický i fyzický stav žáků, jejich studijní výsledky a celkovou atmosféru ve škole. Vzhledem k tomu, že školy by měly být bezpečným prostředím podporujícím rozvoj dětí, je důležité věnovat zvýšenou pozornost nejen samotnému výskytu šikany, ale i možnostem její prevence a efektivním způsobům řešení.

Tato část práce je zaměřena na získání relevantních statistických údajů o výskytu šikany mezi žáky, zjištění stavu povědomí žáků na základní škole o tom co je šikana, s jakou formou šikany se případně setkali a jak je vnímaná mezi žáky a jaké chování vnímají jako běžné v jejich kolektivu a které naopak považují za nebezpečné, a to nejen ve školním prostředí, ale i mimo něj. Jestli se již některý ze studentů stal svědkem, obětí či dokonce byl i sám agresorem a jak zde žáci vnímají preventivní a intervenční opatření proti šikaně. Pro toto výzkumné šetření byla vybrána Základní a Mateřská škola v Horní Stropnici, která bude na úvod představena.

Základní škola a Mateřská škola Horní Stropnice je vzdělávací instituce nacházející se v obci Horní Stropnice v Jihočeském kraji. Jejím zřizovatelem je obec Horní Stropnice. Základní školu v objektu čp. 214 tvoří poměrně rozsáhlý areál budov vzájemně propojených spojovacími chodbami. Stavebně byla dokončena v roce 1977 a má charakter tzv. pavilonové školy. Základní škola poskytuje vzdělání pro 1. i 2. stupeň a disponuje kapacitou až 360 žáků, v současné době navštěvuje základní školu okolo 150 žáků. Škola je vybavena odbornými učebnami pro výuku cizích jazyků, fyziky, chemie, hudební výchovy, biologie, ICT a praktického vyučování. Pro tělesnou výchovu jsou k dispozici tělocvična, venkovní hřiště a sportovní areál. Součástí školy je školní družina a jídelna. Areál školy zahrnuje také pozemky se záhony, skleníkem a velkým školním hřištěm, které podporují praktické vzdělávání žáků. Stropnickou základní a mateřskou školu navštěvují hlavně děti z Horní Stropnice a přilehlých osad.

8.1 Použité výzkumné metody

Pro tento vlastní výzkum k této práci byla vybrána výzkumná metoda kvantitativního dotazníkového šetření a výzkumná metoda kvalitativního polostrukturovaného rozhovoru. Dotazník je zcela anonymní a je složen z 15 otázek, z toho 12 otázek je uzavřených formou možnosti volby a 3 otázky jsou otevřené. Na dotazníkové šetření byli osloveni žáci od 4. třídy až po 9. třídu. Celkem bylo vráceno 77 vyplněných dotazníků. Polostrukturovaný rozhovor byl proveden se 3 zkušenými pedagogy této školy, podle předchozí dohody si přály zůstat anonymní. Cílem těchto rozhovorů je získat jejich názor na současné preventivní a intervenční opatření a jeho účinnost proti šikaně a jaké mají případné dostupné nástroje na zlepšení situace.

Pro dotazníkové šetření byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

- Jakou třídu navštěvuješ?
- Jakého jsi pohlaví?
- Jaký je tvůj věk?
- Víš, co znamená pojem šikana?
- Jak bys nejlépe definoval/a šikanu?
- Setkal(a) jsi se někdy osobně se šikanou psychickou? (nadávky, ponižování, vyhrožování)
- Setkal(a) jsi se někdy osobně se šikanou fyzickou? (bití, strkání, ničení věcí)
- Setkal(a) jsi se někdy osobně s kyberšikanou? (urážky na sociálních sítích, vydírání nebo šíření pomluv online)
- Víš, na koho se obrátit o pomoc, pokud bys byl/a obětí šikany?
- Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl ano, ke komu by ses nejpravděpodobněji obrátil/a o pomoc, kdybys zažil/a šikanu? (Můžeš označit více odpovědí)
- Pokud by jsi byl/a svědkem šikany, jak bys pravděpodobně reagoval/a? (Můžeš označit více odpovědí)
- Byl(a) jsi někdy na nějaké přednášce, která se týkala šikany?
- Pokud ano, co si z přednášky pamatuješ?
- Všímáš si pravidelné přítomnosti učitelského dozoru ve škole?

- Probíráte pravidelně ve škole s učiteli téma šikany (prevence, problematika, kam se obracet atd.)?

Pro dotazníkové šetření byly stanoveny tyto tři hypotéz, které budou vyvráceny, nebo potvrzeny:

- **První hypotéza:** Více než polovina respondentů ví co to je pojem šikana a s nějakou formou šikany se setkali (psychickou, fyzickou nebo kyberšikanou).
- **Druhá hypotéza:** Více než polovina respondentů by v případě šikany jako oběť, nebo svědek věděli na koho se obrátit a někomu by se o tom svěřili. Nejčastěji by se obrátili o pomoc na učitele nebo rodiče.
- **Třetí hypotéza:** Žáci se na škole nebudou příliš často setkávat s preventivními opatřeními či postupy proti šikaně.
- **Čtvrtá hypotéza:** Respondenti mají dostatečné povědomí o problematice šikany a jejích důsledcích.

Pro polostrukturovaný rozhovor byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

- Jaké konkrétní kroky a programy škola využívá pro prevenci šikany mezi žáky?
- Jak hodnotíte účinnost těchto preventivních opatření? Jsou pravidelně aktualizovány nebo revidovány?
- Jaké jsou podle vás silné a slabé stránky současných preventivních programů?
- Víte, jak správně postupovat při řešení šikany a kam se případně obrátit?
- Jaký je proces, který škola následuje, pokud je nahlášena šikana mezi žáky?
- Je chráněna anonymita a bezpečnost žáků, kteří šikanu nahlásí? Jakým způsobem?

Hlavním účelem této výzkumné části je zhodnotit výskyt šikany na ZŠ a MŠ v Horní Stropnici a na základě posouzení zjištěných dat pomoc při plánování preventivních a intervenčních opatření

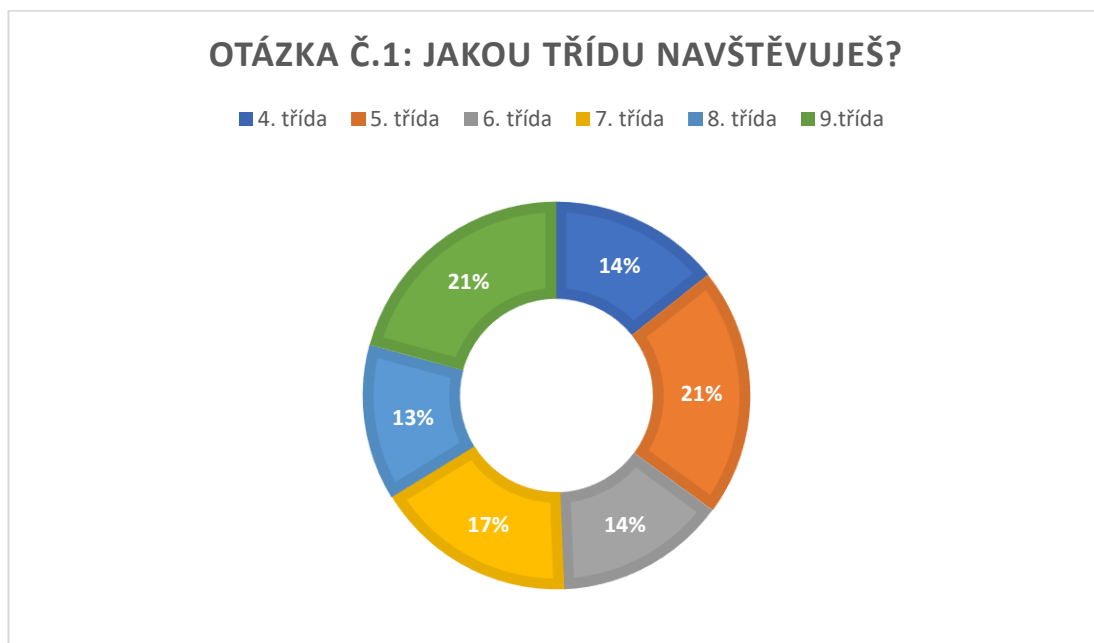
8.2 Dotazníkové šetření

Pro sběr dat této výzkumné metody byla použita kvantitativní metoda dotazníkového šetření, která se týkala žáků 4. ročníku, 5. ročníku, 6. ročníku, 7. ročníku, 8. ročníku a 9. ročníku Základní školy v Horní Stropnici. Dotazníky byly vyhotoveny a předány ve fyzické podobě. Dotazníky byly předány do jednotlivých tříd, kdy se celkově výzkumného šetření zúčastnilo a odpovědělo na otázky 77 respondentů. Dotazník je zpracován jednoduchou formou a obsahuje 15 otázek, z toho 12 otázek je uzavřených formou možnosti volby a 3 otázky jsou otevřené.

Otázka číslo 1: Jakou třídu navštěvuješ?

Otázka číslo 1 byla položena uzavřenou formou odpovědí. Respondenti odpovídají ze šesti možných odpovědí. Cíl této otázky bylo zjistit do jakého ročníku respondenti chodí. Dotazováno bylo celkem 77 respondentů, kteří navštěvují 4.ročník, 5. ročník, 6. ročník, 7. ročník, 8. ročník, 9.ročník.

Graf č.1: Přehled oslovených respondentů podle třídy

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Vyhodnocení otázky č.1: Tato otázka měla za úkol shrnout, do jaké třídy dotazovaní respondenti chodí. 4. třídu navštěvuje 14% (11), 5. třídu navštěvuje 21% (16), 6. třídu navštěvuje 14% (11), 7. třídu navštěvuje 17% (13), 8. třídu navštěvuje 13% (10), 9. třídu navštěvuje 21% (16)

Otázka číslo 2: Jakého jsi pohlaví?

Otázka číslo dva v dotaznících měla za cíl zjistit, jakého pohlaví dotazovaní studenti jsou. Otázka číslo dva byla položena tak, že respondenti vybírají ze dvou možných uzavřených možností.

Graf č.2: Přehled dotazovaných respondentů

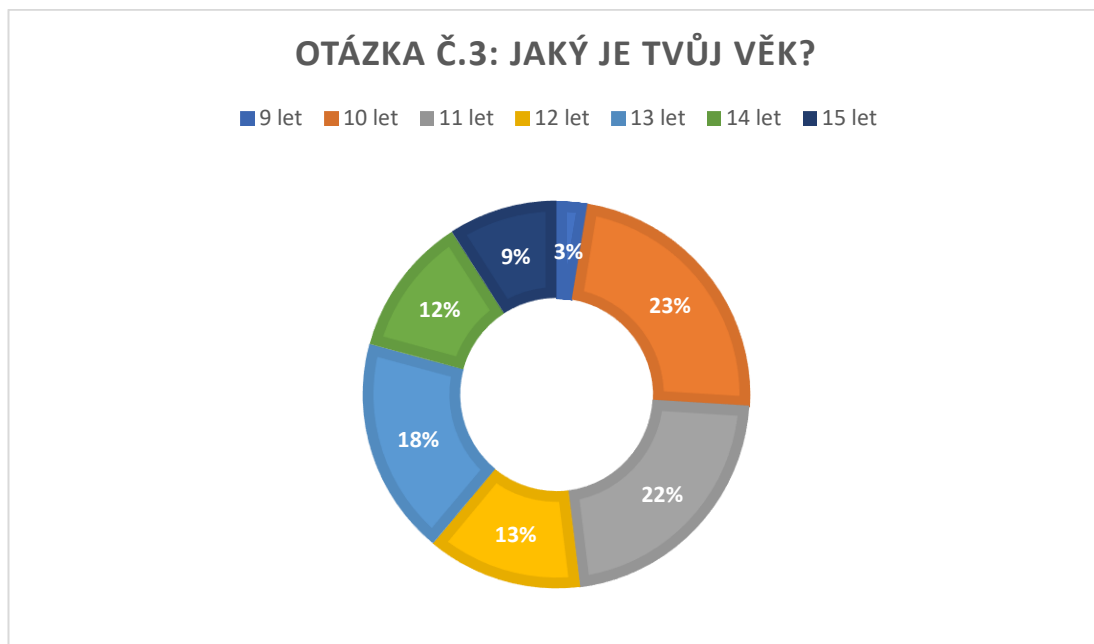
Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Vyhodnocení otázky č.2: Tato otázka měla za účel zjistit pohlaví respondentů. Zastoupení v dotazníkovém šetření je skoro stejné a to ve složení dívky 52% (40) a chlapci 48% (37).

Otázka číslo 3: Jaký je tvůj věk?

Otázka číslo 3 byla položena formou otevřené otázky s cílem zjistit věkovou hranici respondentů. Všechny 77 respondentů odpovědělo na tuto otázku. Věk dotazovaných respondentů se pohybuje od 9 do 15 let

Graf č.3: Rozmezí věku respondentů

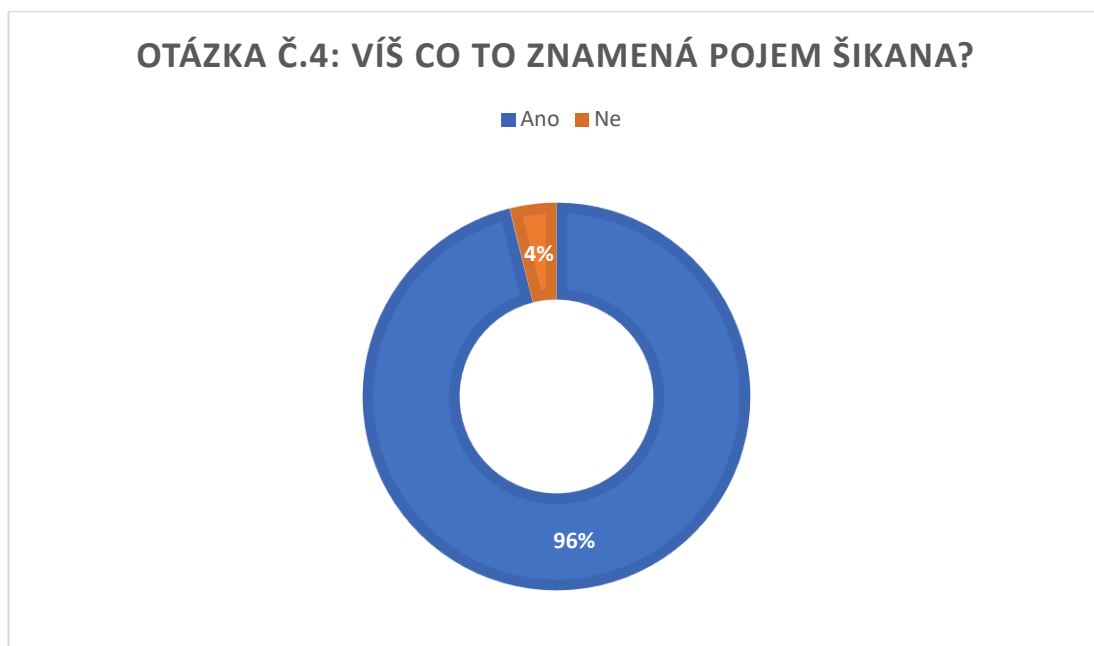
Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Vyhodnocení otázky č.3: Tato otázka měla za úkol zjistit věkovou hranici respondentů. Respondenti odpověděli tak, že jejich věk je 9 let 3% (2), 10 let 23% (18), 11 let 22% (17), 12 let 13% (10), 13 let 18% (14), 14 let 12% (9), 15 let 9% (7).

Otázka číslo 4: Víš co znamená pojem šikana?

Tato otázka je složena z dvou možných uzavřených otázek. Je zde zjišťováno zda respondenti ví co to znamená pojem šikana. Graf znázorňuje povědomí respondentů o pojmu šikana.

Graf č.4: Povědomí o pojmu šikana

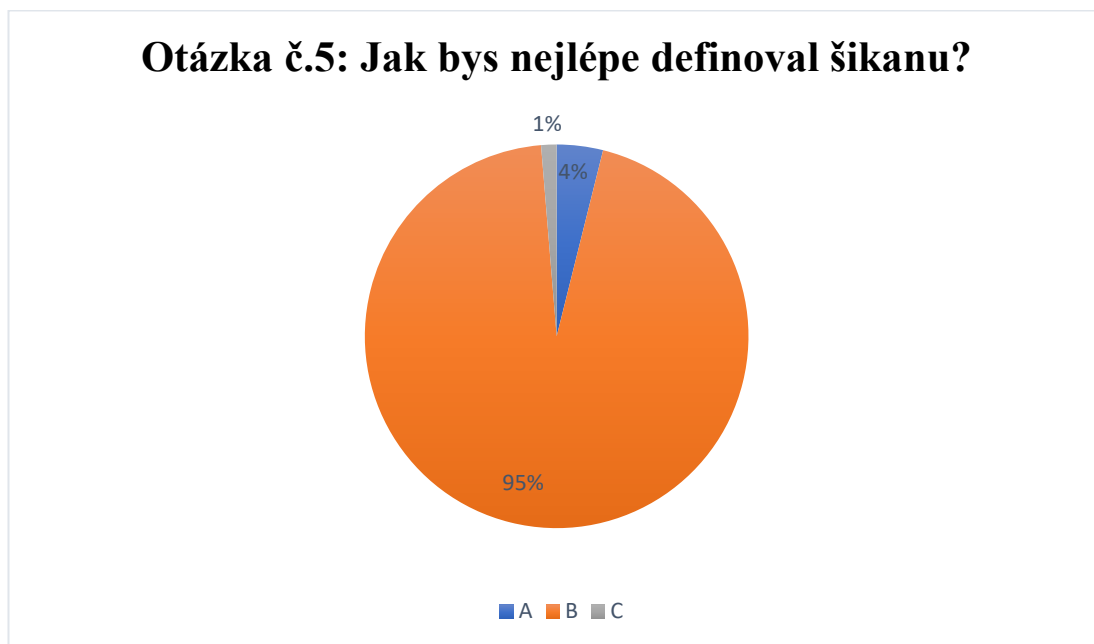
Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Vyhodnocení otázky č.4: Graf ukazuje, že 96% (74) respondentů uvedlo, že ví, co znamená šikana, zatímco 4% (3) respondenti odpověděli, že ne. To naznačuje, že většina dotazovaných má povědomí o tom, co šikana představuje. Tento výsledek může svědčit o tom, že žáci jsou o problematice šikany informováni, a pravděpodobně tak dokážou rozpoznat její projevy. Zde bylo zjišťováno zda respondenti ví co znamená pojem šikana.

Otázka číslo 5: Jak bys nejlépe definoval šikanu?

Graf znázorňuje, jak respondenti definují šikanu. Výsledky ukazují, zda mají žáci správné povědomí o tom, co šikana skutečně znamená, nebo zda ji zaměňují za běžné konflikty či škádlení. Tato otázka sloužila ke správnému rozpoznání definice šikany.

Graf č.5: Odpovědi respondentů o definici šikany

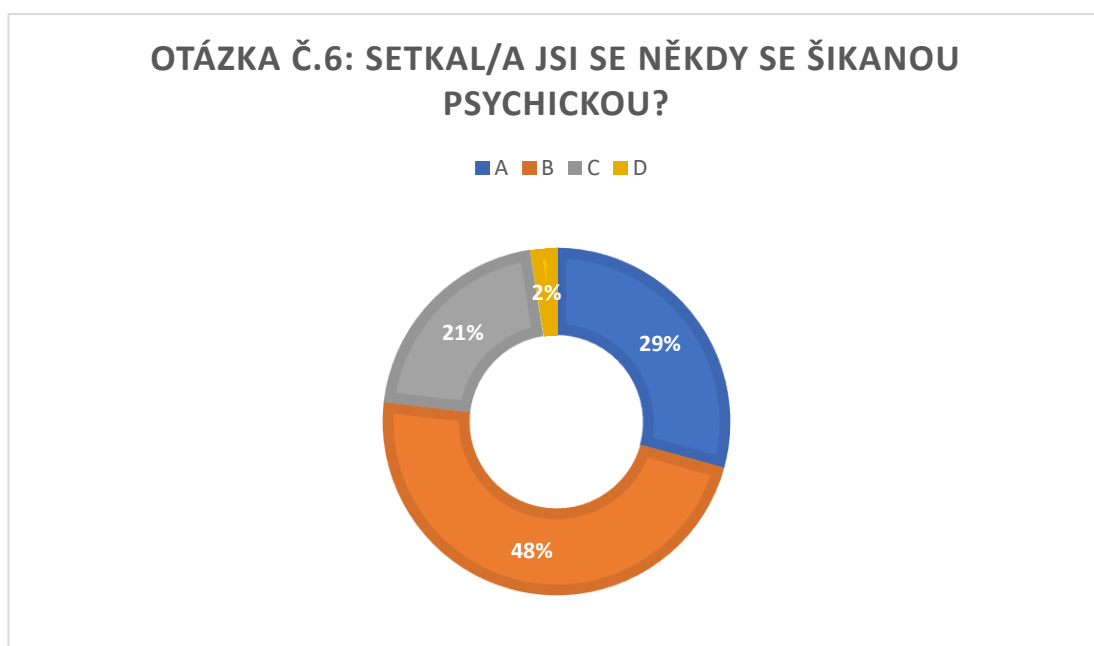
Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Výsledky otázky číslo 5: Zde respondenti měli na výběr ze tří možných uzavřených odpovědí. Odpověď A: Jakýkoliv konflikt nebo hádka mezi spolužáky. Odpověď B: Opakované a úmyslné ubližování, fyzické nebo psychické, zaměřené na slabšího jedince. Odpověď C: Když si někdo dělá legraci z druhého, i když to nemyslí vážně. Správná odpověď byla B. Výsledky ukazují, že většina respondentů 95% (73 žáků) správně identifikovala šikanu jako opakované a úmyslné ubližování slabšímu jedinci. To naznačuje, že žáci mají dobré povědomí o tom, co šikana znamená, a pravděpodobně ji dokážou rozpoznat. Naopak 4% (3) respondenti chybně označili možnost, že šikana je jakýkoliv konflikt nebo hádka mezi spolužáky, což ukazuje na určitou míru nepochopení. 1% (1) respondent si šikanu mylně spojil se škádlením mezi vrstevníky, což by mohlo znamenat, že nerozlišuje mezi nevinným žertováním a skutečnou šikanou. Celkově lze říci, že většina žáků rozpozná šikanu správně.

Otázka číslo 6: Setkal/a jsi se někdy osobně se šikanou psychickou (nadávky, ponižování, vyhrožování)?

Graf znázorňuje, kolik respondentů se osobně setkalo s psychickou šikanou, která zahrnuje nadávky, ponižování nebo vyhrožování. Výsledky ukazují míru výskytu tohoto typu šikany mezi žáky. Respondenti zde mohli vybrat vícero možností. Tato otázka byla složena ze čtyř uzavřených možných odpovědí, A) Ne, B) Ano, jako oběť, C) Ano, jako svědek, D) Ano, jako útočník.

Graf č.6: Odpovědi respondentů na psychickou šikanu

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Výsledky otázky číslo 6: Odpovědi pomáhají analyzovat, jak často se psychická šikana vyskytuje, kolik žáků ji zažilo na vlastní kůži, kolik bylo svědky a zda se v kolektivu vyskytují i útočníci. Výsledky ukazují, že 48% (39) respondentů uvedlo, že se stali obětí psychické šikany, což naznačuje, že tento problém se v prostředí školy vyskytuje poměrně často a zasahuje významnou část žáků. Dalších 21% (17) respondentů bylo svědky psychické šikany, což potvrzuje, že šikana je mezi žáky viditelný jev a mnozí ji ve svém okolí zaznamenali. Pozitivním zjištěním je, že 29% (24) respondentů uvedlo, že se s psychickou šikanou nesetkali, což znamená, že pro ně škola může být bezpečným prostředím. 2% (1) respondent přiznal, že byl útočníkem, což ukazuje, že se v kolektivu najdou jedinci, kteří se dopouštějí šikany.

Otázka číslo 7: Setkal/a jsi se někdy osobně se šikanou fyzickou (bití, strkání, ničení věcí)?

Graf ukazuje, jak často se respondenti setkali s fyzickou šikanou, která zahrnuje bití, strkání nebo ničení věcí. Výsledky nám poskytují důležitý přehled o výskytu tohoto typu šikany mezi žáky školy. Výsledky ukazují míru výskytu tohoto typu šikany mezi žáky. Respondenti zde mohli vybrat vícero možností. Tato otázka byla složena ze čtyř uzavřených možných odpovědí, A) Ne, B) Ano, jako oběť, C) Ano, jako svědek, D) Ano, jako útočník.

Graf č.7: Odpovědi respondentů na fyzickou šikanu

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

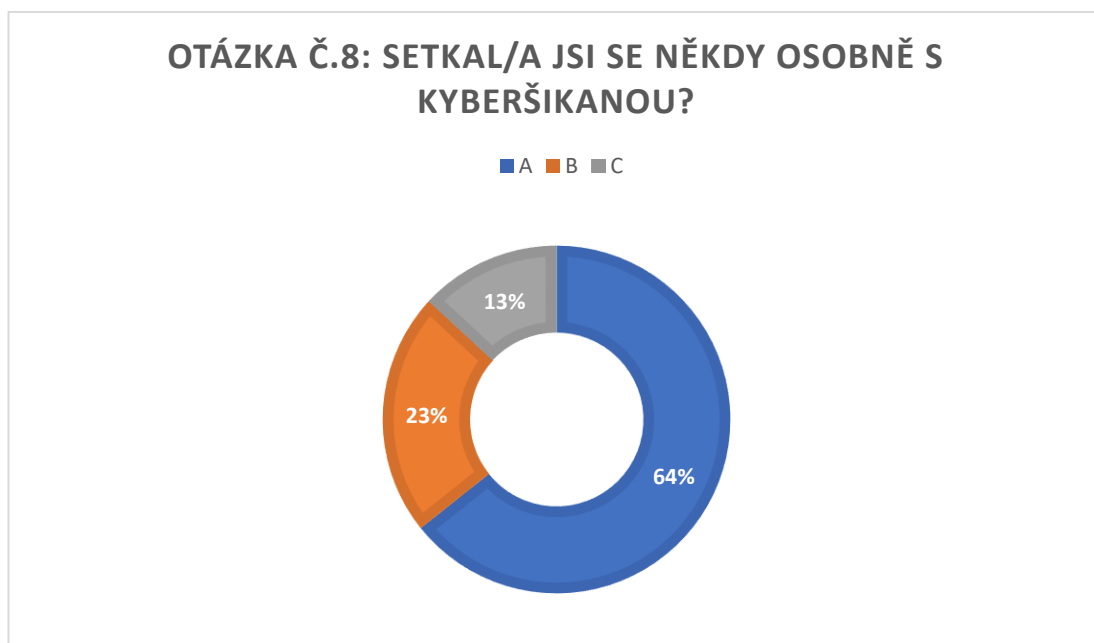
Výsledky otázky č.7: Cílem této otázky bylo zjistit míru výskytu fyzické šikany mezi žáky školy, a to jak z pohledu obětí, svědků, tak i potenciálních útočníků. Odpovědi pomáhají analyzovat, jak často se fyzická šikana vyskytuje, kolik žáků ji zažilo na vlastní kůži, kolik bylo svědků a zda se v kolektivu vyskytují i útočníci. Výsledky ukazují, že 64% (51) respondentů uvedlo, že se nikdy nesetkali s fyzickou šikanou, což naznačuje, že většina žáků považuje školu za bezpečné prostředí, pokud jde o fyzickou agresi. 20% (16) respondentů přiznalo, že byli oběťmi fyzické šikany, což ukazuje na přítomnost tohoto problému i ve škole, a zdůrazňuje potřebu se zaměřit na ochranu těchto žáků. 16% (13) respondentů uvedlo, že byli svědky fyzické šikany, což

naznačuje, že šikana je v některých případech viditelná. Žádný respondent neoznámil, že byl útočníkem, což může ukazovat na nižší míru agrese a násilí ze strany žáků. Výsledky ukazují, že fyzická šikana je stále přítomná.

Otázka číslo 8: Setkal/a jsi se někdy osobně s kyberšikanou (urážky na sociálních sítích, vydírání nebo šíření pomluv online)?

Tento graf ukazuje, jak často se respondenti setkali s kyberšikanou, která zahrnuje urážky na sociálních sítích, vydírání nebo šíření pomluv online. Výsledky poskytují důležité informace o tom, jaký je výskyt tohoto typu šikany mezi žáky školy, což je stále aktuálnější problém s rozvojem digitálních technologií. Výsledky ukazují míru výskytu tohoto typu šikany mezi žáky. Respondenti zde mohli vybrat vícero možností. Tato otázka byla složena ze čtyř uzavřených možných odpovědí, A) Ne, B) Ano, jako oběť, C) Ano, jako svědek, D) Ano, jako útočník.

Graf č. 8: Odpovědi respondentů na kyberšikanu

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

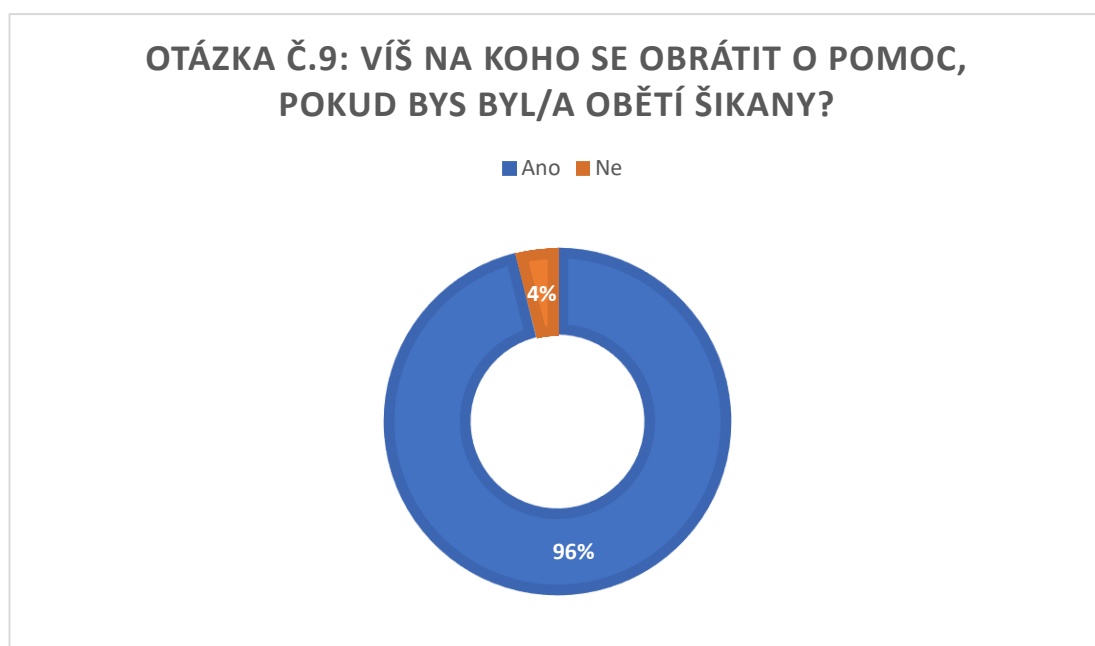
Výsledky otázky č.8: Cílem této otázky bylo zjistit míru výskytu kyberšikany mezi žáky školy, a to jak z pohledu obětí, svědků, tak i potenciálních útočníků. Odpovědi pomáhají analyzovat, jak často se kyberšikana vyskytuje, kolik žáků ji zažilo na vlastní kůži, kolik bylo svědků a zda se v kolektivu vyskytují i útočníci. Výsledky ukazují,

že 64% (54) respondentů uvedlo, že se nikdy nesetkali s kyberšikanou, což naznačuje, že většina žáků tuto formu šikany nepozoruje, nebo s ní nemá vlastní zkušenost. 23% (19) respondentů přiznalo, že byli oběťmi kyberšikany, což ukazuje, že i tento problém se mezi žáky vyskytuje. 13% (11) respondentů uvedlo, že byli svědky kyberšikany, což naznačuje, že kyberšikana je přítomná v jejich okolí. Žádný respondent neodpověděl, že by byl útočníkem. Výsledky ukazují na přítomnost kyberšikany ve formě obětí a svědků.

Otázka číslo 9: Víš na koho se obrátit o pomoc, pokud bys byl/a obětí šikany?

Tato otázka se zaměřuje na to, zda respondenti vědí, na koho se mají obrátit o pomoc, pokud by se stali oběťmi šikany. Odpovědi na tuto otázku jsou klíčové pro pochopení informovanosti žáků o dostupné pomoci a podpoře v případě, že se stanou obětí šikany. Otázka byla položena uzavřenou formou s možností výběru ze dvou odpovědí.

Graf č.9: Odpovědi respondentů zda vědí kam se obrátit o pomoc v případě šikany

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

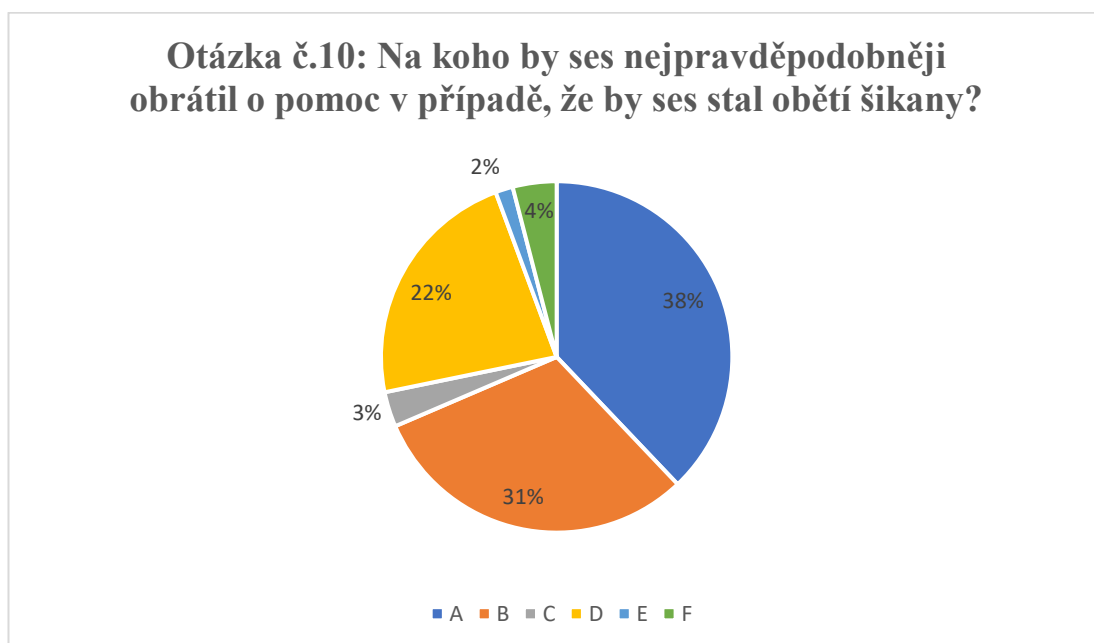
Výsledky otázky č.9: Tato otázka si kladla za cíl zjistit zda respondenti vědí kam se obrátit v případě, že by se staly obětí šikany. Na otázku, zda respondenti vědí, na koho se obrátit o pomoc, pokud by se stali obětí šikany, odpovědělo 97% (74) respondentů

kladně tedy "Ano" a pouze 3% (3) respondenti uvedli, že neví, na koho se obrátit tedy "Ne". Tento výsledek je velmi pozitivní a naznačuje, že většina žáků má dobré povědomí o dostupné pomoci v případě, že by se stali oběťmi šikany. Odpověď "Ano" od 97% (74) respondentů ukazuje, že školní prostředí nebo preventivní programy zřejmě poskytují dostatečné informace a zdroje, na které se mohou žáci obrátit, pokud by byli šikanováni. Na druhou stranu, odpověď "Ne" od 3% (3) respondentů, i když představuje menšinu, ukazuje na existenci malé skupiny žáků, kteří nemají jasnou představu o tom, kde a jak mohou hledat pomoc v případě šikany. obětí, aby každý žák měl jistotu, na koho se v případě potřeby obrátit. Celkově vzato, výsledky naznačují, že na škole je dobrý základ pro informovanost o pomoci v případě šikany, ale zároveň je třeba i nadále zajišťovat, že všichni žáci budou mít snadný přístup k potřebným informacím a podporám, a to bez ohledu na jejich individuální znalosti nebo zkušenosti.

Otázka číslo 10: Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl ano, ke komu by ses nejpravděpodobněji obrátil/a o pomoc, kdybys zažil/a šikanu?

Otázka, ke komu by se respondenti nejpravděpodobněji obrátili o pomoc v případě, že by se stali obětí šikany, je důležitým ukazatelem, jaké podpůrné struktury jsou pro žáky v dané školní komunitě nejdůvěryhodnější. V této otázce měli respondenti možnost označit více odpovědí, na výběr měli ze šesti uzavřených odpovědí, čímž se odráží jejich preference a postoje k různým možnostem, které mohou využít při hledání pomoci. Tato otázka je zásadní pro pochopení, jak se žáci cítí v případě, že by byli obětí šikany, a koho považují za osoby, kterým mohou důvěřovat a svěřit se s tak vážným problémem.

Graf č.10: Na koho by se respondenti nejpravděpodobněji obrátili o pomoc

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Výsledky otázky č.10: Tato otázka poskytuje důležité informace o tom, komu žáci důvěřují v případě, že by se stali obětí šikany. Odpovědi ukazují, jaké osoby vnímají jako nejvhodnější pro zajištění pomoci a jaké podpůrné mechanismy by nejpravděpodobněji vyhledali, pokud by se ocitli v této nelehké situaci. Tato otázka měla za cíl zjistit na koho by se respondenti obrátili v případě, že by se staly obětí šikany. Na výběr měli:

- A. Rodiče
- B. Učitel/ka
- C. Výchovný poradce/ školní psycholog
- D. Kamarádi
- E. Nikomu bych to neřekl/a
- F. Jiná osoba, napiš jaká:

Největší počet respondentů, celkem 38% (47), by se nejpravděpodobněji obrátil na své rodiče. Tento výsledek ukazuje, že rodiče jsou vnímáni jako primární zdroj podpory a pomoci v krizových situacích, jako je šikana. Respondenti tedy považují rodinu za bezpečné prostředí, kde se mohou svěřit a očekávat podporu. Rodiče mohou hrát klíčovou roli při hledání řešení, ať už jde o přímou pomoc nebo komunikaci se školními pracovníky. Druhá nejčastější odpověď byla učitel/ka, který/á

byla vybrána 31% (38) respondenty. Tento výsledek ukazuje, že i školní personál je vnímán jako důvěryhodný a dostupný zdroj pomoci. Učitelé mohou být pro žáky často první osobou, na kterou se obrátí, pokud se setkají se šikanou, protože jsou denně přítomní v jejich prostředí a mohou rychle reagovat na vzniklý problém. Pouze 3% (4) respondenti označili výchovného poradce nebo školního psychologa jako osobu, ke které by se obrátili. Tento výsledek může naznačovat, že i když školní psycholog a poradce mohou hrát důležitou roli při poskytování odborné pomoci, není vždy snadné pro žáky je vyhledat. Vysoký počet 22% (28) respondentů označilo kamarády jako osobu, na kterou by se obrátili, kdyby zažili šikanu. Toto ukazuje, že žáci často vnímají přátelské vztahy jako první linii podpory. Kamarádi jsou pro ně často dostupní a mohou poskytnout okamžitou emocionální podporu. Nicméně, i když je podpora přátel důležitá, je rovněž důležité, aby žáci včas vyhledali odborníky a další dospělé osoby, které mohou efektivně zasáhnout a šikanu řešit. 2% (2) respondenti, což je velmi malý podíl, odpověděly, že by se nikomu neozvaly, pokud by zažily šikanu. Tento výsledek může naznačovat, že i přes možnosti podpory, které jsou k dispozici, existují žáci, kteří se cítí izolovaní nebo mají strach se svěřit. Mohou se obávat, že by to vedlo k dalšímu zhoršení situace nebo nechápání ze strany dospělých. 4 % (5) respondentů uvedlo jinou osobu, která by mohla pomoci. Mezi těmito odpověďmi se objevily následující možnosti:

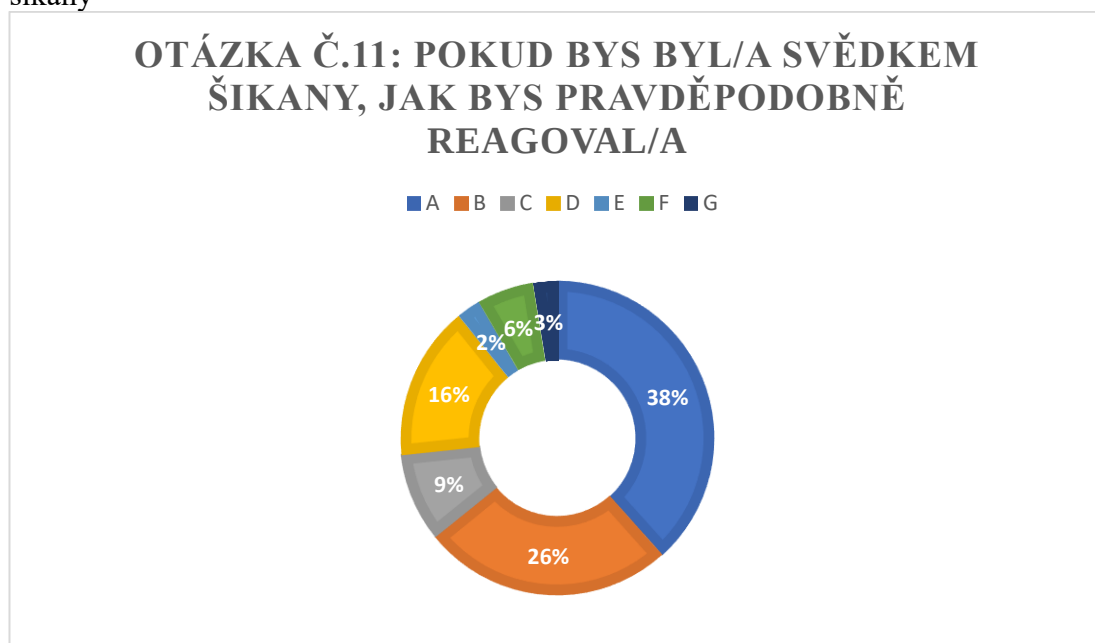
- Ředitel školy (2 odpovědi): Někteří žáci by se obrátili přímo na ředitele školy, což naznačuje, že vnímají ředitele jako klíčového zástupce školy, který může efektivně zasáhnout.
- Babička (1 odpověď): Další respondent by se obrátil na babičku, což ukazuje, že někteří žáci hledají pomoc u širší rodiny a mohou mít silné emocionální spojení se svými prarodiči.
- Sourozenec (1 odpověď): Jiný respondent uvedl sourozence jako osobu, které by se svěřil, což naznačuje, že některé děti mají blízký vztah ke svým sourozencům, kteří jsou pro ně oporou.
- Jakákoliv jiná osoba (1 odpověď): Někteří žáci uvedli, že by se obrátili na jakoukoliv jinou osobu, což může ukazovat na otevřenost k hledání pomoci u širokého spektra lidí, pokud cítí, že mohou důvěřovat.

Výsledky této otázky ukazují, že respondenti vnímají rodinu a učitele jako klíčové osoby, kterým by se svěřili v případě šikany. Zároveň se ukazuje, že školní psycholog nebo výchovný poradce není primární volbou pro mnoho žáků, což by mohlo naznačovat potřebu zvýšení povědomí o těchto odbornících a jejich roli ve školní komunitě. Nízký počet žáků, kteří by se nikomu neozvali, je pozitivní.

Otázka číslo 11: Pokud bys byl/a svědkem šikany, jak bys pravděpodobně reagoval/a?

Tato otázka se zaměřuje na postoje respondentů k šikaně a jejich ochotu aktivně zasáhnout nebo vyhledat pomoc. Výsledky mohou ukázat, do jaké míry si žáci uvědomují důležitost reakce na šikanu a jaké strategie považují za nejvhodnější. Odpovědi také odhalují, zda mezi žáky převažuje odvaha pomoci oběti nebo spíše obavy z následků. V této otázce měli respondenti možnost označit více odpovědí, na výběr měli ze šesti uzavřených odpovědí a jedné otevřené odpovědi, čímž se odráží jejich preference a postoje k různým možnostem, které mohou využít při hledání pomoci. Tato otázka si klade za cíl zjistit na koho by se respondenti obrátili v případě, že by se staly svědky šikany, jestli by věděly na koho se obrátit.

Graf č. 11: Na koho by se respondenti obrátili v případě, že by se staly svědky šikany

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Výsledky otázky č.11: Tato otázka se zaměřuje na reakce respondentů v situaci, kdy se stanou svědky šikany. Výsledky nám umožňují posoudit, jaká opatření považují žáci za nejvhodnější a jaké mají postoje k pomoci obětem. Zároveň odhalují, do jaké míry se žáci cítí být schopni aktivně zasáhnout nebo zda naopak pocítují strach či bezmoc. Tato otázka měla za cíl zjistit na koho by se respondenti obrátili v případě, že by se staly svědkem šikany. Na výběr měli:

- A. Řekl/a bych to učiteli nebo jinému dospělému ve škole
- B. Řekl/a bych to rodičům
- C. Pokusil/a bych se zastavit šikanu sám/sama
- D. Pomohl/a bych oběti jiným způsobem (např. utěšil/a ji, podpořil/a ji)
- E. Nedělal/a bych nic, nechtěl/a bych se do toho plést
- F. Báł/a bych se něco říct, aby se to neotočilo proti mně
- G. Jiná odpověď: _____

Největší počet respondentů 38% (46) vybral odpověď A, v případě svědectví šikany by se obrátil na učitele nebo jinou dospělou osobu ve škole. Tento výsledek naznačuje, že žáci vnímají školní personál jako autoritu, která může situaci vyřešit. Může to také odrážet skutečnost, že na školách existují preventivní programy nebo že se učitelé snaží vést žáky k tomu, aby šikanu nahlásili. Druhá nejčastější odpověď byla B, vybralo ji 26% (31) respondentů, ukazuje, že mnoho dětí považuje rodiče za důležitý zdroj podpory a pomoci. To může znamenat, že mají se svými rodiči dobré vztahy a věří, že jim dokážou poradit nebo situaci pomoci řešit. Pouze menší část respondentů 9% (11) vybrala C, že by se pokusila aktivně zasáhnout a šikanu zastavit sama. Tato odpověď je spojena s vyšší mírou odvahy a sebevědomí, ale také s potenciálním rizikem. Přímý zásah do konfliktu může být pro žáka nebezpečný, zvláště pokud jde o fyzickou šikanu nebo pokud je agresor výrazně silnější. 16% (19) respondentů uvedla, že by se snažili oběť podpořit spíše psychicky než aktivním zásahem. Tento výsledek ukazuje, že žáci vnímají důležitost emoční opory a chtějí obětem pomoci alespoň tímto způsobem. Podpora oběti je důležitým prvkem prevence šikany, protože pomáhá zmírnit její dopady a dává oběti pocit, že není na problém sama. 2% (3) Malý počet respondentů by zvolil pasivní přístup a do situace by se nechtěl zapojit. Tento výsledek je sice relativně nízký, ale stále ukazuje, že u některých žáků převažuje pocit, že šikana není jejich problém nebo že se nechtějí vystavit riziku. 6% (7) respondentů vyjádřilo obavu, že by se v případě nahlášení šikany mohli stát

sami terčem útoků. Tento výsledek ukazuje, že mezi některými žáky stále panuje strach z možných následků a že nevěří, že by jim dospělí mohli zajistit ochranu. Strach z odvety je jedním z hlavních důvodů, proč se šikana často nenahlásí. Poslední odpověď využilo 3% (3) respondenti a vyplnily do kolonky tyto odpovědi:

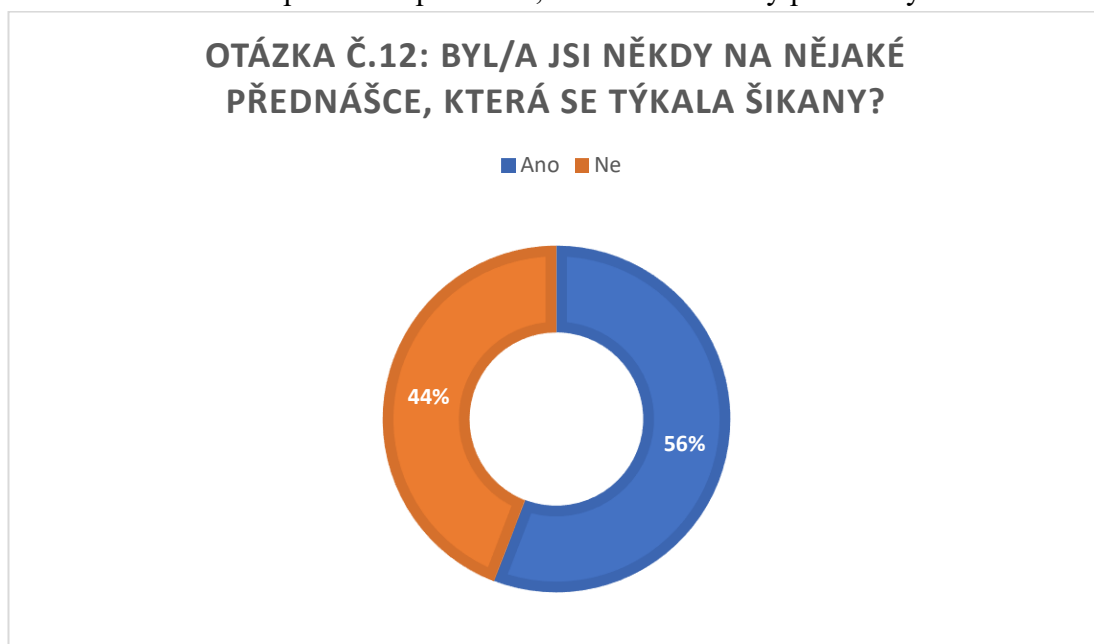
- "Řekl/a bych to osobě, která je nejbližší."
- "Obrátil/a bych se na ředitele."
- "Asi bych si to vyřídil s tou osobou, která šikanuje."

Tyto odpovědi ukazují, že někteří žáci mají vlastní strategie, jak situaci řešit. Zatímco obrácení se na ředitele je v podstatě variantou odpovědi "Řekl/a bych to dospělému", myšlenka vyřešit situaci s agresorem napřímo může být potenciálně riskantní. Výsledky průzkumu naznačují, že většina žáků by v případě svědectví šikany zaujala aktivní postoj a pokusila se situaci řešit – nejčastěji prostřednictvím nahlášení učiteli nebo rodičům. To ukazuje na poměrně vysokou míru uvědomění si závažnosti šikany a důvěru ve školní i rodinné autority. Zároveň to signalizuje, že mezi žáky existuje povědomí o tom, že mlčení šikanu jen zhoršuje a že zapojení dospělých může pomoci situaci efektivně řešit.

Otázka číslo 12: Byl/a jsi někdy na nějaké přednášce, která se týkala šikany?

V rámci této otázky bylo zjišťováno, zda se žáci zúčastnili nějaké přednášky na téma šikany a co si z ní případně odnesli. Výsledky této otázky mohou poskytnout cenné informace o tom, jaké povědomí o šikaně žáci mají a zda jsou školy v oblasti prevence dostatečně aktivní. V této otázce měli respondenti na výběr ze dvou uzavřených odpovědí.

Graf č.12: Přehled odpovědí respondentů, kteří se zúčastnili přednášky

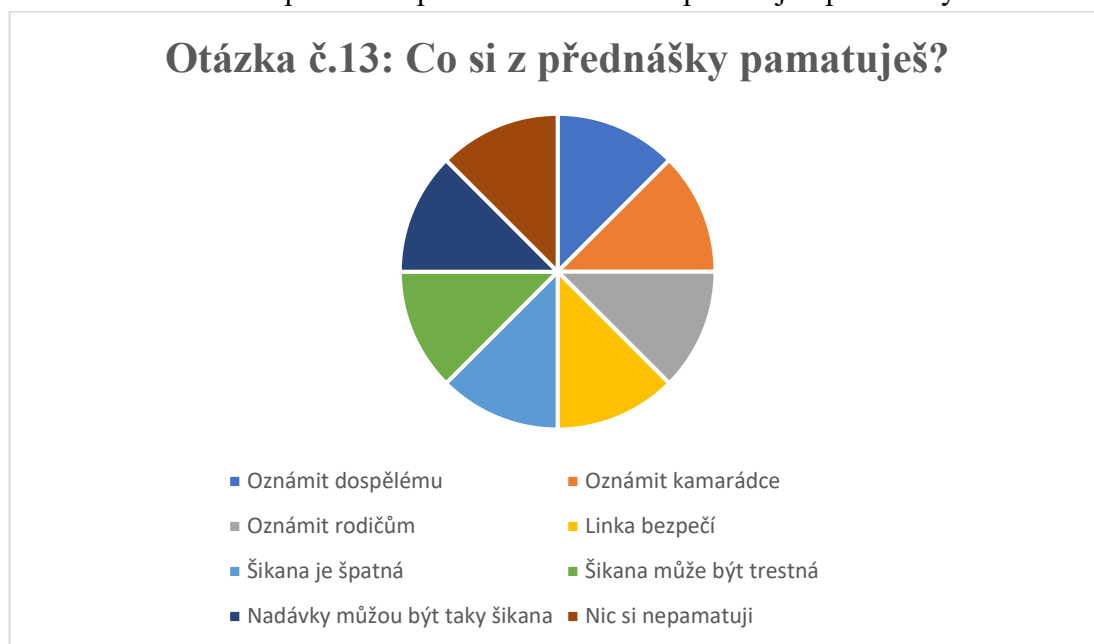
Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Výsledky otázky č.12: Na tuto otázku odpovědělo 56% (43) respondentů kladně Ano a 44% (34) respondentů záporně Ne. Z výsledků vyplývá, že většina dotazovaných již měla možnost se s tímto tématem seznámit prostřednictvím přednášky. Přestože je tento údaj pozitivní, stále existuje významná část respondentů (přibližně 44 %), kteří žádnou takovou přednášku neabsolvovali. Tato otázka měla za úkol zjistit počet respondentů, který se zúčastnil(a) někdy přednášky nebo jiného vzdělávacího programu, který se věnoval šikaně a její prevenci. Výsledky vyšly pozitivně a to tak, že více jak polovina respondentů odpověděla kladně

Otázka číslo 13: Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl/a ano, co si z přednášky pamatuješ?

Tato otázka se zaměřuje na to, jaké informace si respondenti zapamatovali z přednášek o šikaně, pokud se jich zúčastnili. Jejím cílem je zjistit, zda preventivní programy a vzdělávací aktivity na školách skutečně přispívají k lepšímu pochopení problematiky šikany, jejích forem, důsledků a možností obrany proti ní. Odpovědi mohou ukázat, zda si žáci pamatují například konkrétní příklady šikany, rady, jak se bránit, informace o právních následcích šikany nebo kontakty na osoby a instituce, které mohou v případě potřeby pomoci. Výsledky této otázky mohou sloužit jako zpětná vazba pro školy a organizátory preventivních programů, aby zjistili, zda jsou jejich aktivity efektivní, nebo zda je potřeba jejich obsah upravit a přizpůsobit tak, aby byl pro žáky srozumitelnější a přínosnější. Zde měli možnost respondenti otevřeně napsat co si z přednášek pamatují. I přesto že na předchozí otázku 43 respondentů odpovědělo ANO, tak zde bylo okolo 20 odpovědí. Ve výsledku jsou odpovědi často podobné.

Graf č.13: Přehled odpovědí respondentů na to co si pamatují z přednášky

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

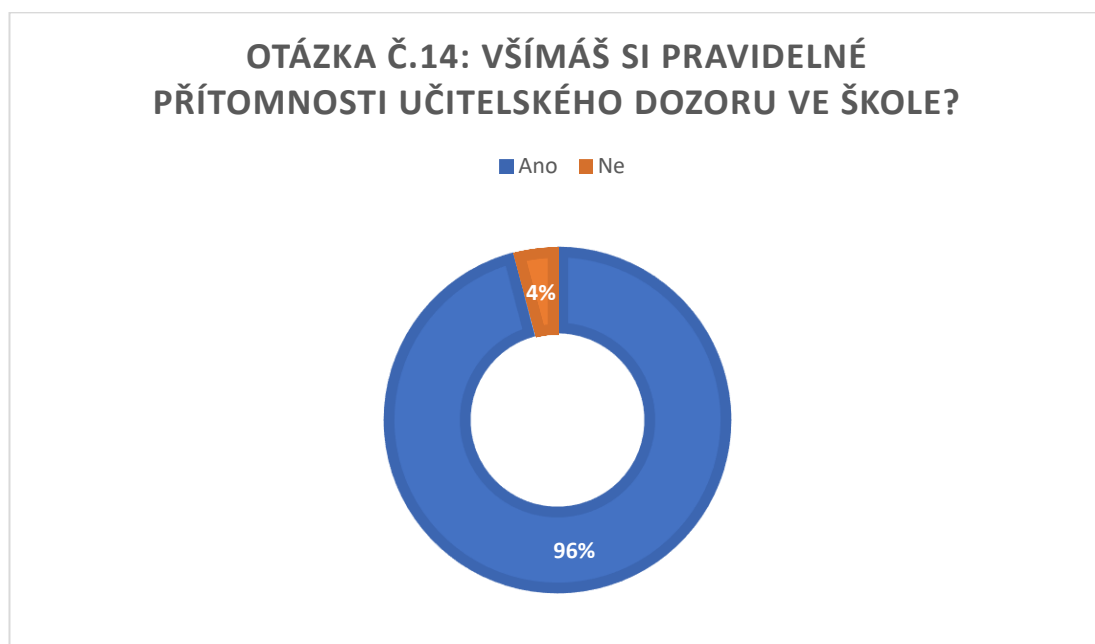
Výsledky otázky č.13: Respondenti odpověděli nejčastěji takto: že šikanu je důležité oznámit někomu dospělému – učiteli, rodičům nebo třeba kamarádovi. Dále si zapamatovaly, že existuje Linka bezpečí jako forma pomoci, a že šikana není jen fyzické ubližování, ale může zahrnovat i nadávky a psychické nátlaky. Někteří také zmínili, že šikana může být trestná, což ukazuje na určité povědomí o právních

důsledcích. Část z nich napsala, že šikana je špatná. Jako poslední odpověď respondenti napsali, že si z přednášek nic extra nepamatují. Tato otázka sloužila k tomu, jestli si respondenti kromě účasti na přednáškách i něco aktivně pamatují. Z těch co odpověděli na předchozí otázku číslo 12 je to zhruba 1/3 respondentů.

Otázka číslo 14: Všímáš si pravidelné přítomnosti učitelského dozoru ve škole?

Tato otázka je zaměřena na zjištění, zda si žáci uvědomují a vnímají přítomnost učitelského dozoru ve školních prostorách. Učitelský dozor hraje důležitou roli v prevenci šikany a zajištění bezpečného prostředí ve škole. Odpovědi mohou naznačit, zda je dozor skutečně efektivní a dostatečně viditelný, nebo zda žáci mají pocit, že není dostatečně přítomný. Výsledky této otázky mohou být užitečné pro posouzení, jak dobře škola aplikuje preventivní opatření proti šikaně a zda je potřeba zvýšit dohled nad školním prostředím. Na výběr měli respondenti ze dvou uzavřených odpovědí.

Graf č.14: Přehled odpovědí o učitelském dozoru ve škole

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

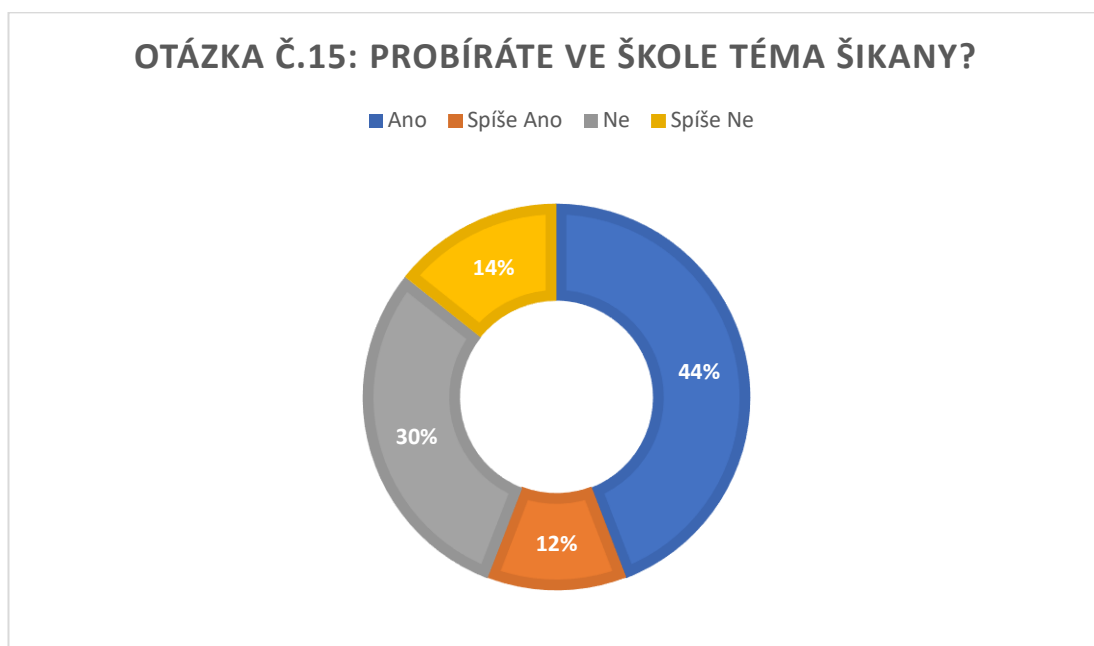
Výsledky otázky č.14: Výsledky ukazují, že naprostá většina žáků 96% (75) si pravidelné přítomnosti učitelského dozoru ve škole všímá, zatímco pouze 4% (2) respondenti uvedli opak. Tento výsledek naznačuje, že škola pravděpodobně klade důraz na dohled nad žáky a učitelský dozor je vnímán jako aktivní součást školního prostředí. Přítomnost dozoru může přispívat k prevenci nevhodného chování, včetně

šikany, a zajištění bezpečnosti žáků. Cíl této otázky bylo zjistit jak moc se toto preventivní opatření proti šikaně na škole aplikuje. Výsledek této otázky ukázal, že je toto preventivní opatření proti šikaně na škole aplikováno a že drtivá většina žáků této školy toto opatření pozoruje.

Otázka číslo 15: Probíráte pravidelně ve škole s učiteli téma šikany (prevence, problematika, kam se obracet atd.)?

Tato otázka zjišťuje, zda se ve škole probírá téma šikany mezi učiteli a žáky. Pravidelné diskuse o šikaně mohou výrazně přispět k prevenci tohoto negativního jevu, protože zvyšují povědomí žáků o problematice. Odpovědi na tuto otázku mohou ukázat, jak důsledně škola přistupuje k prevenci šikany a zda je téma dostatečně komunikováno v rámci výuky. Zde měli respondenti na výběr ze čtyř uzavřených odpovědí.

Graf č.15: Přehled odpovědí respondentů na to zda ve škole probírají téma šikany

Zdroj: Vlastní tvorba grafu na základě dotazníkového šetření

Výsledky otázky č.15: Výsledky této otázky ukazují, že 44% (34) respondentů odpovědělo Ano, což naznačuje, že na jejich škole je téma šikany pravidelně probíráno. 12% (9) respondentů uvedlo Spíše ano, což znamená, že se o šikaně mluví, ale možná ne dostatečně často nebo do hloubky. 30% (23) respondentů odpovědělo Ne. 14% (11) respondentů zvolilo odpověď Spíše ne, což může znamenat, že se téma

šikany sice někdy zmíní, ale není tomu věnována dostatečná pozornost. Celkově lze říci, že přibližně 56% respondentů (kombinace Ano a Spíše ano) vnímá, že se o šikaně ve škole hovoří, zatímco 44% (Ne a Spíše ne) má opačný dojem. Tato otázka měla za cíl zjistit jestli se na škole probírá téma šikany (prevence, problematika, kam se obracet atd.).

8.3 Výsledky a vyhodnocení dotazníkového šetření

Pro sběr dat této výzkumné metody byla použita kvantitativní metoda dotazníkového šetření, která se týkala žáků 4. ročníku, 5. ročníku, 6. ročníku, 7. ročníku, 8. ročníku a 9. ročníku Základní školy v Horní Stropnici. Dotazníky byly vyhotoveny a předány ve fyzické podobě. Dotazníky byly předány do jednotlivých tříd, kdy se celkově výzkumného šetření zúčastnilo a odpovědělo na otázky 77 respondentů. Dotazník byl zpracován jednoduchou formou a obsahoval 15 otázek, z toho 12 otázek bylo uzavřených formou možnosti volby a 3 otázky byly otevřené.

Výsledky jednotlivých hypotéz:

- **Hypotéza číslo 1:** *Více než polovina respondentů ví co to je pojem šikana a s nějakou formou šikany se setkali (psychickou, fyzickou nebo kyberšikanou).*

K potvrzení, či vyvrácení této hypotézy použijeme data z otázek číslo 4,5,6,7,8. Na otázku č.4 odpovědělo 96% respondentů, že ví co to je šikana. V otázce č.5 95% respondentů správně definovalo šikanu. Otázka č.6,7,8 byla definovaná stejně akorát zde šlo o jiné formy šikany. Z odpovědí vyplývá, že převládá psychická šikana, tu označilo 77% respondentů, že se s ní setkaly jako oběť, či svědek. S fyzickou šikanou se respondenti setkaly jako oběť, nebo svědek ve 36% a s kyberšikanou se respondenti setkaly jako oběť, nebo svědek také ve 36% případech. Tato hypotéza se potvrdila.

- **Hypotéza číslo 2:** *Více než polovina respondentů by v případě šikany jako oběť, nebo svědek věděli na koho se obrátit a někomu by se o tom svěřili. Nejčastěji by se obrátili o pomoc na učitele nebo rodiče.*

K potvrzení, nebo vyvrácení této hypotézy použijeme data z otázek číslo 9,10,11. Na otázku číslo 9 odpovědělo 96% respondentů Ano. V otázce číslo 10 měli respondenti na výběr a 38% z nich vybralo rodiče a 31% učitele/ku. Otázka číslo 11 byla podobná, ale místo oběti se týkala svědka. Na tuto otázku odpověděli respondenti z 38%, že by se obrátili na učitele/ku a 26% vybralo rodiče. Celkově by se tedy u 10 otázky obrátili respondenti ze 69% na rodiče, nebo učitele/ku. U 11 otázky by se na rodiče nebo učitele/ku obrátilo 64% respondentů. Tato hypotéza se potvrdila

- **Hypotéza číslo 3:** *Žáci se na škole nebudou příliš často setkávat s preventivními opatřeními či postupy proti šikaně.*

K potvrzení, nebo vyvrácení této hypotézy zde použijeme data z otázek číslo 12,13,14,15. Na otázku číslo 12 odpovědělo 56% respondentů Ano, tedy více než polovina respondentů se zúčastnila nějaké přednášky týkající se šikany. Na otázku číslo 14 odpovědělo 96% respondentů Ano, tudíž si této prevence respondenti všímají. Na otázku číslo 15 odpovědělo 56% respondentů Ano+ Spíše Ano. Tato hypotéza se nepotvrdila.

- **Hypotéza číslo 4:** *Respondenti mají dostatečné povědomí o problematice šikany a jejích důsledcích.*

K potvrzení, nebo vyvrácení této hypotézy, zde použijeme data z otázek číslo 4,5,12,13. Respondenti zde odpovídají zda vědí co znamená pojem šikana, vybírají správnou definici šikany a zda byli na nějaké přednášce o šikaně a jestli si z ní něco pamatují. Většina uvedla Ano. Tato hypotéza se potvrdila.

Na základě výsledků dotazníkového šetření mezi žáky ZŠ a MŠ Horní Stropnice bylo možné získat cenné informace o povědomí žáků o problematice šikany, jejím výskytu a vnímání preventivních opatření. Výsledky ukázaly, že většina žáků má dobré povědomí o tom, co šikana obnáší, a umí rozlišit její různé formy. Žáci si jsou vědomi nejen fyzické a psychické šikany, ale i kyberšikany, přičemž uváděli, že by

věděli, na koho se v případě potřeby obrátit o pomoc, a většina z nich by se rozhodla obrátit na učitele nebo rodiče. To naznačuje silnou důvěru v dospělé osoby v jejich okolí.

Pokud jde o prevenci, výsledky naznačují, že ve škole probíhá informovanost o šikaně a preventivních opatřeních. Respondenti uváděli, že školní programy proti šikaně a učitelský dozor jsou přítomny. Výsledky naznačují, že přítomnost preventivních opatření je vnímána pozitivně. Celkově dotazníkové šetření potvrdilo, že škola má silný základ v oblasti prevence, ale stále existuje prostor pro zlepšení.

8.4 Vyhodnocení rozhovorů

Cílem této kapitoly je analyzovat a vyhodnotit výsledky polostrukturovaných rozhovorů, které byly provedeny se třemi pedagogy ZŠ a MŠ Horní Stropnice. Rozhovory byly zaměřeny na klíčové aspekty související s problematikou šikany, konkrétně na preventivní opatření, postupy při řešení nahlášených případů šikany, ochranu anonymity žáků a efektivitu stávajících programů. Hlavním záměrem rozhovorů bylo zjistit, jakým způsobem škola přistupuje k prevenci šikany, jaké strategie a programy využívá k ochraně žáků a jak je zajištěno bezpečné a podpůrné školní prostředí. Důležitou součástí bylo také pochopit, jak škola řeší konkrétní případy šikany, jaké kroky podniká k ochraně obětí a jak je zajištěna anonymita žáků, kteří šikanu nahlásí. Výsledky rozhovorů poskytují cenné informace o tom, jak škola systematicky pracuje na prevenci šikany, jak efektivní jsou zavedené programy a jaké výzvy a nedostatky pedagogové vnímají v rámci současné praxe. Tyto poznatky jsou zásadní pro komplexní pochopení problematiky šikany a umožňují lépe posoudit, zda jsou stávající opatření účinná a zda je potřeba navrhnout další kroky ke zlepšení bezpečnosti a prevence šikany na škole.

Pro účely rozhovorů byla připravena sada otázek zaměřených na různé aspekty prevence a intervence. Pedagogové byli vybráni na základě jejich profesních zkušeností a přímé práce se žáky. Otázky byly navrženy tak, aby poskytly ucelený pohled na to, jak škola přistupuje k prevenci šikany, jaké kroky podniká při řešení konkrétních případů a jakým způsobem monitoruje účinnost přijatých opatření.

Výsledky těchto rozhovorů poskytují cenné informace o tom, jak jsou preventivní a intervenční strategie vnímány a realizovány v praxi.

Rozhovory s učiteli z ZŠ a MŠ Horní Stropnice ukázaly, že škola zaměřuje velkou pozornost na prevenci šikany a konzistentně pracuje na budování bezpečného školního prostředí. Škola provádí preventivní opatření prostřednictvím pravidelných diskusí s odborníky, třídních hodin o šikaně a aktivit zaměřených na rozvoj empatie a vzájemného respektu mezi žáky. Workshopy a projekty jsou klíčové pro vzdělávání žáků ve shledávání šikany a správném reagování na ni. Školení učitelů probíhá pravidelně tak, aby měli schopnost rychle identifikovat šikanu a správně zasahovat v daných situacích.

Pedagogové se shodli, že škola klade důraz na pravidelná preventivní opatření, která zahrnují besedy s odborníky, tematické třídnické hodiny a specifické programy zaměřené na prevenci proti šikaně. Důležitou součástí prevence je také školení učitelů v rozpoznávání rizikového chování a včasné intervence. Tyto aktivity jsou hodnoceny jako efektivní zejména v oblasti informovanosti žáků o problematice šikany a možnostech, jak se v případě problémů obrátit o pomoc. V rámci postupu při nahlášení šikany škola uplatňuje strukturovaný proces. Pokud je šikana oznámena, následuje důkladné prošetření situace formou individuálních rozhovorů se zúčastněnými stranami – obětí, agresorem a případnými svědky. Následně jsou informováni rodiče a jsou přijata adekvátní opatření, včetně kázeňských postihů pro agresora a podpory pro oběť. Tento přístup zajišťuje nejen vyřešení aktuálního případu, ale také prevenci opakování podobných situací.

Z rozhovorů dále vyplynulo, že škola klade velký důraz na ochranu anonymity žáků, kteří šikanu nahlásí. K dispozici je několik způsobů, jak incident oznámit – buď osobně důvěryhodnému pedagogovi, nebo prostřednictvím anonymní schránky důvěry. Tímto způsobem je zajištěno, že žáci, kteří se rozhodnou šikanu nahlásit, se nemusí obávat následných represí či odplaty ze strany agresora. Pedagogové se shodli, že silnou stránkou stávajících programů je jejich komplexnost a důraz na pravidelnost. Slabou stránkou je však skutečnost, že ne všichni žáci preventivní aktivity berou vážně a jejich zapojení může být někdy pasivní. Doporučení směřují k častější aktualizaci programů a většímu zapojení rodičů do preventivních aktivit. Celkově rozhovory potvrdily, že škola v oblasti prevence šikany systematicky pracuje na vytváření

bezpečného a podpůrného prostředí pro všechny žáky. Monitorování účinnosti preventivních opatření probíhá pomocí pravidelných hodnocení, zpětné vazby od žáků, rodičů a pedagogů, a také prostřednictvím dotazníkových šetření. Na základě těchto dat škola pravidelně aktualizuje své preventivní programy a přizpůsobuje je aktuálním potřebám žáků a školního prostředí. Tento komplexní přístup pomáhá vytvářet bezpečné a podporující prostředí, ve kterém je šikana včas rozpoznána a efektivně řešena.

9 Diskuze

Výsledky provedeného výzkumu na ZŠ a MŠ Horní Stropnice potvrzují, že šikana je stále aktuálním problémem, který vyžaduje systematickou a dlouhodobou prevenci. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že většina žáků s fyzickou šikanou osobní zkušenost nemá, avšak 20 % respondentů uvedlo, že byli obětí fyzické šikany. U psychické šikany to bylo 48% a u kyberšikany 23%. Tento údaj poukazuje na významnost tématu a potřebu trvalého monitorování situace. Respondenti ocenili preventivní programy školy, zejména komplexnost, které zahrnují třídní hodiny, besedy s odborníky a workshopy zaměřené na rozvoj empatie a vzájemného respektu. Tyto aktivity se ukázaly jako efektivní v oblasti zvyšování informovanosti žáků o problematice šikany a možných formách pomoci. Nicméně výzkum odhalil i určité nedostatky, zejména to, že některé preventivní aktivity nejsou dostatečně pravidelně opakovány, což může vést ke snížení jejich účinnosti.

Praktická část práce rovněž ukázala, že většina pedagogů má jasně definované postupy při řešení šikany a je schopna rychle a efektivně reagovat na vzniklé situace. Bylo potvrzeno, že škola klade důraz na ochranu anonymity žáků, kteří šikanu nahlásí, například prostřednictvím anonymní schránky důvěry nebo možnosti konzultace se školním metodikem prevence. Tento přístup zvyšuje důvěru žáků v bezpečnostní opatření školy. Výsledky výzkumu jsou v souladu s teoretickými východisky, která zdůrazňují význam komplexního a systematického přístupu k prevenci šikany. Zjištění této práce potvrzují, že efektivní prevence šikany vyžaduje zapojení všech aktérů školního prostředí, tedy žáků, učitelů i rodičů. Současně se ukázalo, že pravidelná aktualizace preventivních programů na základě zpětné vazby je klíčovým faktorem pro jejich účinnost.

Výsledky této práce odpovídají závěrům předchozích studií, které zdůrazňují význam systematické prevence šikany ve školním prostředí. Například Říčan a Jánošová uvádějí, že komplexní přístup k prevenci šikany, zahrnující spolupráci školy, rodičů a odborníků, je klíčový pro její úspěšné zvládnutí.⁴³ Tento závěr je podpořen i v této práci, kde respondenti pozitivně hodnotili preventivní aktivity školy a

---

⁴³ ŘÍČAN, Pavel, JÁNOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010, s. 63-67, ISBN 978-80-247-2991-6.

poukazovali na jejich přínos pro informovanost a prevenci. Oproti tomu Kolář upozorňuje na to, že pouhá implementace preventivních programů nestačí, pokud není zajištěna jejich pravidelná aktualizace a evaluace. Tato práce odhalila podobný nedostatek, kdy některé preventivní aktivity nejsou pravidelně opakovány, což může vést ke snížení jejich efektivity.⁴⁴ Výsledky také potvrdily, že anonymní formy nahlášení šikany, například schránka důvěry, zvyšují ochotu žáků o problému hovořit, což koresponduje s poznatky Martina a Waltmana-Greenwooda.⁴⁵

V porovnání s výzkumem Martinka, který poukazuje na rostoucí význam kyberšikany,⁴⁶ se tato práce zaměřovala především na fyzickou a psychickou šikanu ve školním prostředí. Zatímco Martinek uvádí, že kyberšikana se stává stále častější formou šikanózního chování, výsledky této studie naznačují, že tradiční formy šikany zůstávají významným problémem. Práce rovněž potvrzuje závěry Bendlovy studie, podle níž je klíčovým faktorem pro účinnost prevence zapojení všech aktérů školního prostředí.⁴⁷ Výsledky ukázaly, že aktivní zapojení pedagogů a důsledná implementace postupů při řešení šikany přispívají k větší důvěře žáků v bezpečnostní opatření školy

Z hlediska přínosu této práce lze konstatovat, že získané poznatky mohou sloužit jako podklad pro zlepšení stávajících preventivních opatření na ZŠ a MŠ Horní Stropnice. Doporučení vycházející z analýzy zahrnují důraz na častější opakování preventivních aktivit, intenzivnější zapojení rodičů do preventivních programů a pravidelnou revizi školních opatření. Tyto kroky mohou významně přispět ke zvýšení bezpečnosti školního prostředí a k minimalizaci výskytu šikany. Tato práce představuje významný přínos pro oblast bezpečnostně-právní činnosti, zejména v kontextu školního prostředí. Výsledky výzkumu rozšiřují stávající poznatky o problematice šikany, a to jak z pohledu jejích projevů a dopadů, tak z hlediska efektivity preventivních opatření. Empirická data získaná z dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů mohou být využita jako základ pro formulaci

---

⁴⁴ KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011, s. 256-258, ISBN 978-80-7367-871-5.

⁴⁵ MARTIN, Michael, WALTMAN-GREENWOOD, Cynthia. *Jak řešit problémy dětí se školou: lexikon pro rodiče*. Praha: Portál, 1997, s. 248, ISBN 80-7178-125-8

⁴⁶ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009, s. 23, ISBN 978-80-247-2310-5

⁴⁷ BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003, s. 44-45, ISBN 80-86642-08-9

účinnějších preventivních strategií a pro další vědecké zkoumání tohoto sociálně-patologického jevu.

Jako konkrétní návrhy na zlepšení prevence a intervence bych si dovolil navrhnout tyto opatření:

- **Pravidelně monitorovat atmosféru ve třídách a odhalovat případné projevy šikany:**

Každé pololetí realizovat anonymní dotazníkové šetření zaměřené na vztahy mezi žáky, vnímání bezpečnosti ve škole a zkušenosti se šikanou. Výsledky analyzovat a na jejich základě aktualizovat preventivní opatření - Zajištění včasného odhalení problémů, zvýšení důvěry žáků v řešení šikany a možnost pružné reakce na nové formy rizikového chování.

- **Vytvořit prostředí, kde starší a proškolení žáci pomáhají mladším spolužákům s řešením obtížných situací:**

Vyškolit skupinu dobrovolníků z řad starších žáků, kteří by fungovali jako důvěrníci a mediátoři při konfliktech. Tito žáci by prošli školením na rozpoznávání šikany, komunikaci a krizovou intervenci. Program by byl veden školním metodikem prevence ve spolupráci s externím odborníkem - Posílení prevence prostřednictvím přirozených autorit ve třídách, snížení bariér při nahlásování šikany a podpora pozitivních vztahů v kolektivu.

- **Účast rodičů na seminářích proti šikaně:**

Vzhledem k tomu, že způsob výchovy může zásadně ovlivnit prevenci šikany, navrhuji zavedení seminářů pro rodiče, které by pořádala škola ve spolupráci se specializovanými odborníky. Tyto semináře by se zaměřovaly na správné výchovné přístupy, komunikaci s dětmi a osvětu ohledně rizik a důsledků šikany. Tento přístup by mohl pomoci rodičům lépe porozumět výchovným výzvám a zároveň posílit povědomí dětí o prevenci šikany a správném řešení problémů, které mohou v kolektivu nastat.

Navzdory přínosům práce je třeba zmínit i některé její nedostatky. Jedním z limitů je omezený rozsah výzkumu, který byl realizován pouze na jedné škole. To omezuje možnost zobecnění výsledků na širší populaci. Rozšíření výzkumu na více škol by poskytlo komplexnější obraz o výskytu šikany a efektivitě preventivních

opatření. Dalším nedostatkem může být subjektivita odpovědí respondentů v dotazníkovém šetření. Přestože byla zajištěna anonymita, je možné, že někteří žáci své zkušenosti bagatelizovali nebo naopak zveličovali, což může ovlivnit přesnost získaných dat. Rovněž je nutné podotknout, že práce se zaměřuje primárně na školní prostředí a nebere v úvahu další faktory, jako je vliv rodinného zázemí či širšího sociálního prostředí, které mohou mít významný vliv na vznik a průběh šikany. Návrhy na další výzkum zahrnují podrobnější zkoumání dlouhodobého dopadu preventivních programů na snižování výskytu šikany. Rovněž by bylo přínosné analyzovat vliv rodinného zázemí a širšího sociálního prostředí na vznik šikany a její řešení ve školách.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat výskyt šikany na ZŠ a MŠ Horní Stropnice z hlediska bezpečnostních rizik a na základě zjištěných informací navrhnout preventivní a intervenční opatření zaměřená na zvýšení bezpečnosti a ochrany žáků.

Teoretická část poskytuje komplexní rozbor šikany, včetně její definice, příčin, následků a charakteristiky účastníků (agresorů, obětí a svědků). Dále se zaměřuje na právní aspekty šikany, popisuje trestní činy spojené se šikanou a způsoby právního řešení této problematiky. Závěr teoretické části hodnotí stávající preventivní opatření proti šikaně a jejich účinnost v boji s tímto sociálně-patologickým jevem. Praktická část bakalářské práce zahrnuje výzkum, který byl proveden formou kvantitativního dotazníkového šetření a kvalitativních polostrukturovaných rozhovorů s pedagogy. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké je povědomí žáků o šikaně, zda se setkali s jejím výskytem a jak vnímají prevenci a intervenci ve škole. Výsledky výzkumu poskytly důležité informace, které byly následně použity k návrhu opatření pro zlepšení preventivních a intervenčních programů na základních školách.

Na základě provedeného dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů lze konstatovat, že šikana zůstává aktuálním problémem, který vyžaduje systematický přístup a kontinuální preventivní opatření. Výsledky ukázaly, že psychická šikana je nejčastější formou, se kterou se žáci setkávají (48 % respondentů uvedlo, že s ní mají osobní zkušenost), následovaná kyberšikanou (23 %) a fyzickou šikanou (20 %). Tyto údaje poukazují na důležitost systematického monitorování situace a pravidelného vyhodnocování účinnosti zavedených opatření.

Pozitivním zjištěním je, že škola má jasně definované postupy při řešení šikany a klade důraz na ochranu anonymity žáků prostřednictvím schránky důvěry či konzultací se školním metodikem prevence. Tento přístup zvyšuje důvěru žáků v bezpečnostní opatření školy a podporuje jejich ochotu nahlásit šikanu. Výsledky rovněž potvrdily, že klíčovým faktorem pro účinnou prevenci je zapojení všech aktérů školního prostředí – žáků, pedagogů i rodičů. Významným přínosem práce je identifikace nedostatků v současných preventivních programech, zejména absence pravidelné aktualizace a evaluace těchto aktivit. Pravidelná revize a přizpůsobení programů aktuálním potřebám školy je zásadní pro udržení jejich efektivity. Na

základě získaných poznatků je doporučeno častější opakování preventivních aktivit, větší zapojení rodičů do preventivních programů a pravidelná školení pedagogů zaměřená na rozpoznávání a řešení šikany a zavedení peer programu.

Tato práce poukázala na to, že problematika šikany na základních školách je složitá a vyžaduje koordinovaný přístup všech zúčastněných stran: žáků, pedagogů, rodičů a odborníků. Je nezbytné pokračovat v práci na prevenci, aby se školy staly bezpečným prostředím, které podporuje rozvoj všech žáků, bez ohledu na jejich sociální či fyzické odlišnosti.

Tato práce má významný přínos pro oblast bezpečnostně-právní činnosti, neboť poskytuje ucelený pohled na problematiku šikany z perspektivy školního prostředí. Empirická data získaná z výzkumu mohou sloužit jako podklad pro formulaci účinnějších preventivních strategií nejen na ZŠ a MŠ Horní Stropnice, ale i na dalších vzdělávacích institucích. Tato bakalářská práce přispívá k lepšímu pochopení problematiky šikany a poskytuje konkrétní doporučení pro zlepšení prevence a intervence na ZŠ a MŠ Horní Stropnice. Závěrem lze konstatovat, že efektivní prevence šikany vyžaduje systematický přístup, zapojení všech zainteresovaných stran a pravidelnou evaluaci přijatých opatření.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003, s. 197, ISBN 80-86642-08-9.
2. BERKOWITZ, Leonard. *Aggression: Its Causes, Consequences and Control*. New York: McGraw-Hill, 1993, s. 485, ISBN 0-07-004874-6.
3. ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislost*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999, s. 204, ISBN 80-902614-18.
4. ČERNÁ, A., DĚDKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, H., ŠEVČÍKOVÁ, A., ŠMAHEL, D. *Kyberšikana, průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013, s. 150, ISBN 978-80-247-4577-0.
5. FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009, s. 312, ISBN 978-80-249-1176.
6. HOLEČEK, Václav. *Agresivita šikany mezi dětmi*. Plzeň: Pedagogické centrum, 1997, s. 56, ISBN 80-7020-004-9.
7. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, s. 255, ISBN 80-7178-513-X.
8. KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách, příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 2000, s. 128, ISBN 80-7178-409-5.
9. KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011, s. 336, ISBN 978-80-7367-871-5.
10. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009, s. 160, ISBN 978-80-247-2310-5.
11. MARTIN, Michael, WALTMAN-GREENWOOD, Cynthie. *Jak řešit problémy dětí se školou: lexikon pro rodiče*. Praha: Portál, 1997, s. 322, ISBN 80-7178-125-8.
12. PERRY, Jean. *Čelíme šikanování*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 1997, dotisk 2006, s. 114, ISBN 80-86856-24-0.
13. ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995, s. 95, ISBN 80-7178-049-9.

14. ŘÍČAN, Pavel, JÁNOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010, s. 160, ISBN 978-80-247-2991-6.
15. VANÍČKOVÁ, Eva. *Cesta za poznáním šikany, šikanování mezi dětmi*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí, 2002, s 11, ISBN 80-238-9448-X.

Elektronické zdroje

1. Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 28275/2000-22, [online], [cit. 1.1.2000] Dostupné z https://msmt.gov.cz/file/9644_1_2/.
2. Společenství proti šikaně – Právní hlediska šikany [online], [cit.1.10.2002] Dostupné z https://www.sikana.org/clanky_soubory/sikana.html.
3. Věstník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, sešit 8, 2013, s.5, [online], [2013-09-25]. Dostupné z <https://msmt.gov.cz/dokumenty/vestnik-8-2013>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 80, s. 4520–4563. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2003/218>.

Seznam tabulek a grafů

Graf č.1: Přehled oslovených respondentů podle třídy

Graf č.2: Přehled dotazovaných respondentů

Graf č.3: Rozmezí věku respondentů

Graf č.4: Povědomí o pojmu šikana

Graf č.5: Odpovědi respondentů o definici šikany

Graf č.6: Odpovědi respondentů na psychickou šikanu

Graf č.7: Odpovědi respondentů na fyzickou šikanu

Graf č.8: Odpovědi respondentů na kyberšikanu

Graf č.9: Odpovědi respondentů zda vědí kam se obrátit o pomoc v případě šikany

Graf č.10: Na koho by se respondenti nejpravděpodobněji obrátili o pomoc

Graf č.11: Na koho by se respondenti obrátily v případě, že by se staly svědky šikany

Graf č.12: Přehled odpovědí respondentů, kteří se zúčastnily přednášky

Graf č.13: Přehled odpovědí respondentů na to co si pamatují z přednášky

Graf č.14: Přehled odpovědí o učitelském dozoru ve škole

Graf č.15: Přehled odpovědí respondentů na to zda ve škole probírají téma šikany

Seznam Příloh

Příloha č.1: Dotazník

1. Jakou třídu navštěvuješ?
  - a. 4.třída
  - b. 5.třída
  - c. 6. třída
  - d. 7. třída
  - e. 8. třída
  - f. 9. třída

2. Jakého jsi pohlaví?
  - a. Chlapec
  - b. Dívka
  - c. Nechci odpovídat

3. Jaký je tvůj věk?

4. Víš, co znamená pojem šikana?
  - a. Ano
  - b. Ne

5. Jak bys nejlépe definoval šikanu?
  - a. Jakýkoliv konflikt nebo hádka mezi spolužáky.
  - b. Opakované a úmyslné ubližování, fyzické nebo psychické, zaměřené na slabšího jedince.
  - c. Když si někdo dělá legraci z druhého, i když to nemyslí vážně

6. Setkal(a) jsi se někdy osobně se šikanou psychickou? (nadávky, ponižování, vyhrožování)

- a. Ne
  - b. Ano, jako oběť (někdo mě šikanoval/a)
  - c. Ano, jako svědek (byl jsem svědkem šikany)
  - d. Ano, jako útočník (někoho jsem šikanoval/a)
7. Setkal(a) jsi se někdy osobně se šikanou fyzickou? (bití, strkání, ničení věcí)
- a. Ne
  - b. Ano, jako oběť (někdo mě šikanoval/a)
  - c. Ano, jako svědek (byl jsem svědkem šikany)
  - d. Ano, jako útočník (někoho jsem šikanoval/a)
8. Setkal(a) jsi se někdy osobně s kyberšikanou? (urážky na sociálních sítích, vydírání nebo šíření pomluv online)
- a. Ne
  - b. Ano, jako oběť (někdo mě šikanoval/a)
  - c. Ano, jako svědek (byl jsem svědkem šikany)
  - d. Ano, jako útočník (někoho jsem šikanoval/a)
9. Víš, na koho se obrátit o pomoc, pokud bys byl/a obětí šikany?
- a. Ano
  - b. Ne
10. Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl ano, ke komu by ses nejpravděpodobněji obrátil/a o pomoc, kdybys zažil/a šikanu? (Můžeš označit více odpovědí.)
- a. Rodiče
  - b. Učitel/ka
  - c. Výchovný poradce / školní psycholog
  - d. Kamarádi
  - e. Nikomu bych to neřekl/a

f. Jiná osoba (napíš jaká) _____

11. Pokud bys byl/a svědkem šikany, jak bys pravděpodobně reagoval/a?
(Můžeš označit více možností.)

- a. Řekl/a bych to učiteli nebo jinému dospělému ve škole
- b. Řekl/a bych to rodičům
- c. Pokusil/a bych se zastavit šikanu sám/sama
- d. Pomohl/a bych oběti jiným způsobem (např. utěšil/a ji, podpořil/a ji)
- e. Nedělal/a bych nic, nechtěl/a bych se do toho plést
- f. Báł/a bych se něco říct, aby se to neotočilo proti mně
- g. Jiná odpověď: _____

12. Byl(a) jsi někdy na nějaké přednášce, která se týkala šikany?

a. Ano

b. Ne

13. Pokud ano, co si z přednášky pamatuješ?

14. Všímáš si pravidelné přítomnosti učitelského dozoru ve škole?

a. Ano

b. Ne

15. Probíráte pravidelně ve škole s učiteli téma šikany (prevence, problematika, kam se obracet atd.)?

a. Ano

b. Spíše Ano

c. Ne

d. Spíše Ne

Příloha č.2: Rozhovory

Respondent číslo 1:

1. Jaké konkrétní kroky a programy škola využívá pro prevenci šikany mezi žáky?

Na naší škole se snažíme klást velký důraz na prevenci. Pravidelně organizujeme besedy s odborníky, třídnické hodiny věnované vztahům mezi žáky a různé projektové dny. Zaměřujeme se nejen na tradiční formy šikany, ale i na kyberšikanu, která je v dnešní době čím dál větším problémem. Důležitou součástí prevence je i spolupráce s rodiči a vědění, že děti mají možnost se kdykoliv obrátit na důvěřivé osoby ve škole.

2. Jak hodnotíte účinnost těchto preventivních opatření? Jsou pravidelně aktualizovány nebo revidovány?

Mnohé z těchto programů se ukázaly jako účinné, protože se nám daří snižovat počet incidentů šikany mezi žáky. Pravidelně revidujeme a aktualizujeme preventivní programy na základě zpětné vazby od žáků a učitelů. Věnujeme se novým formám šikany, jako je kyberšikana, a zajišťujeme, aby naše programy odpovídaly aktuálním potřebám.

3. Jaké jsou podle vás silné a slabé stránky současných preventivních programů?

Silnou stránkou je to, že naše programy zahrnují jak teorii, tak praktické aplikace. Tímto způsobem žáci lépe pochopí, jak rozpoznat šikanu a jak správně reagovat. Slabou stránkou může být, že některé preventivní aktivity nejsou dostatečně pravidelně opakovány, což může mít za následek, že některé žáky téma přestane zajímat, nebo ho považují za samozřejmost. Proto je potřeba se zaměřit na pravidelnost a stále je motivovat k aktivní účasti.

4. Víte, jak správně postupovat při řešení šikany a kam se případně obrátit?

Ano, jako pedagogové máme jasně stanovený postup. V případě nahlášení šikany se okamžitě obracíme na vedení školy a výchovného poradce.

5. Jaký je proces, který škola následuje, pokud je nahlášena šikana mezi žáky?

Pokud je šikana nahlášena, nejprve provádíme rozhovor s obětí a agresorem, abychom zjistili, jak k incidentu došlo. Po zjištění všech informací informujeme rodiče obou stran. V závislosti na závažnosti situace se mohou přijmout různé kroky, například důraznější výchovná opatření.

6. Je chráněna anonymita a bezpečnost žáků, kteří šikanu nahlásí? Jakým způsobem?

Ano, anonymita žáků je u nás chráněna. Nahlášení šikany může být provedeno i prostřednictvím školního systému, kde je možné podat anonymní zprávu. Důležité je, že se žáci necítí pod tlakem, aby se vystavovali riziku následků za nahlášení šikany.

Respondent číslo 2:

1. Jaké konkrétní kroky a programy škola využívá pro prevenci šikany mezi žáky?

Naše škola se zaměřuje na prevenci šikany a pravidelně realizuje různé programy, které pomáhají vytvářet bezpečné a přátelské školní prostředí. Na naší škole se prevence šikany bere velmi vážně, a proto máme několik konkrétních kroků a programů, které nám pomáhají vytvářet bezpečné prostředí pro všechny žáky. Jedním z hlavních programů je ten zaměřený na rozvoj sociálních dovedností. To znamená, že pravidelně pořádáme různé aktivity, kde se žáci učí, jak efektivně komunikovat, jak řešit konflikty a jak se vcítit do druhých. Velký důraz klademe i na spolupráci s rodiči.

2. Jak hodnotíte účinnost těchto preventivních opatření? Jsou pravidelně aktualizovány nebo revidovány?

Efektivitu těchto opatření pravidelně sledujeme a vyhodnocujeme na základě zpětné vazby od žáků, rodičů i pedagogů. Na základě těchto podnětů každý rok přistupujeme k případným úpravám a vylepšením programu.

3. Jaké jsou podle vás silné a slabé stránky současných preventivních programů?

Hlavní výhodou našich preventivních programů je jejich pravidelná realizace a komplexní přístup, který zahrnuje nejen žáky, ale i pedagogy a rodiče. Téma šikany se probírá v rámci výuky, během třídnických hodin i prostřednictvím besed s odborníky, což pomáhá udržovat povědomí o problematice a učí žáky správným reakcím. Důležité je také zapojení učitelů, kteří jsou vyškoleni v rozpoznávání šikany a znají postupy, jak ji řešit. Nevýhodou může být, že některé preventivní programy nemusí být dostatečně přizpůsobeny specifickým potřebám jednotlivých tříd nebo věkových skupin, což může snižovat jejich efektivitu. Proto se snažíme neustále hledat nové metody a přístupy, jak prevenci šikany žákům přiblížit tak, aby pro ně byla srozumitelná, zajímavá a přínosná.

4. Víte, jak správně postupovat při řešení šikany a kam se případně obrátit?

Ano, v případě podezření na šikanu máme jasně definovaný postup, který jako pedagogové dodržujeme. Nahlášení může přijít od žáků, rodičů, učitelů nebo jiného školního personálu. Prvním krokem je nahlášení situace vedení školy a metodikovi prevence, který se specializuje na tuto problematiku. Následuje důkladné posouzení situace, rozhovory se zapojenými žáky a vyhodnocení všech dostupných informací. Rodiče všech zúčastněných jsou informováni o situaci a postupu vyšetřování.

5. Jaký je proces, který škola následuje, pokud je nahlášena šikana mezi žáky?

Případy šikany řešíme neprodleně a s maximální vážností. Jakmile se o incidentu dozvíme, první krok spočívá ve shromáždění všech dostupných informací – mluvíme s obětí, s podezřelým agresorem i s případnými svědky. Zásadní je, aby se oběť cítila v bezpečí a věděla, že její situaci bereme vážně. Po vyhodnocení situace informujeme rodiče všech zúčastněných stran a domlouváme další postup.

6. Je chráněna anonymita a bezpečnost žáků, kteří šikanu nahlásí? Jakým způsobem?

Ano, určitě, ochrana anonymity a bezpečí žáků, kteří se rozhodnou šikanu oznámit je zde zaručeno, i samotné vyšetřování poté provádíme diskrétně. Chápeme, že nahlášení takové situace může být pro žáky obtížné, a proto jim poskytujeme různé možnosti, jak šikanu bezpečně oznámit. Kromě osobního kontaktu s učitelem, školním metodikem prevence nebo výchovným poradcem mohou využít také anonymní schránku důvěry, kde mohou situaci popsat bez obav z odhalení.

Respondent číslo 3:

1. Jaké konkrétní kroky a programy škola využívá pro prevenci šikany mezi žáky?

Na naší škole máme zavedený program a aktivity, které se zaměřují na prevenci šikany už od prvního stupně. Mezi ně také patří pravidelné besedy, přednášky, workshopy na téma šikany a kyberšikany, které jsou určené pro žáky i učitele. Kromě pravidelných třídních schůzek a diskuzí o šikaně se zaměřujeme na rozvoji vzájemného respektu a spolupráce mezi žáky.

2. Jak hodnotíte účinnost těchto preventivních opatření? Jsou pravidelně aktualizovány nebo revidovány?

Účinnost preventivních opatření se pravidelně sleduje. Na základě zpětné vazby od žáků, pedagogů i rodičů provádíme případné změny preventivních programů každý rok. Doposud se ukazuje, že opatření jsou účinná, protože počet incidentů šikany klesá, ale samozřejmě jsme si vědomi, že šikana je stále přítomná, a je třeba pokračovat v této prevenci.

3. Jaké jsou podle vás silné a slabé stránky současných preventivních programů?

Silnou stránkou je otevřená komunikace a možnost žáků kdykoliv se na někoho obrátit. Naopak slabinou je, že někdy preventivní aktivity nejsou dostatečně průřezové a je potřeba je průběžně obnovovat, aby nezevšedněly.

4. Víte, jak správně postupovat při řešení šikany a kam se případně obrátit?

Ano, máme jasně stanovený postup, jak reagovat na šikanu. V případě, že je šikana nahlášena, okamžitě informujeme vedení školy a zahájíme vyšetřování. Vždy kontaktujeme rodiče zúčastněných žáků a konzultujeme situaci s metodickým poradcem.

5. Jaký je proces, který škola následuje, pokud je nahlášena šikana mezi žáky?

Každé hlášení šikany bereme vážně a postupujeme podle jasně stanovených kroků. Nejprve prověříme situaci prostřednictvím rozhovorů se všemi zúčastněnými – obětí, agresorem i svědky. Důležité je přistupovat k řešení citlivě a nestranně. Pokud se potvrdí, že k šikaně skutečně došlo, informujeme rodiče všech dotčených žáků a hledáme vhodné opatření. To může zahrnovat například individuální pohovory, nebo spolupráci se školním metodikem prevence a v případě závažnějších případů i konzultaci s odbornými institucemi. Naším cílem je nejen potrestat nevhodné chování, ale především zabránit jeho opakování a vytvořit pro všechny žáky bezpečné školní prostředí.

6. Je chráněna anonymita a bezpečnost žáků, kteří šikanu nahlásí? Jakým způsobem?

Ano, bezpečnost a anonymita žáků je na naší škole zajištěna. Žáci se mohou obrátit konkrétně na učitele, nebo metodika prevence. Každý případ je pak pečlivě vyšetřován, aniž by byla ohrožena bezpečnost nebo soukromí žáka, který problém nahlásil.